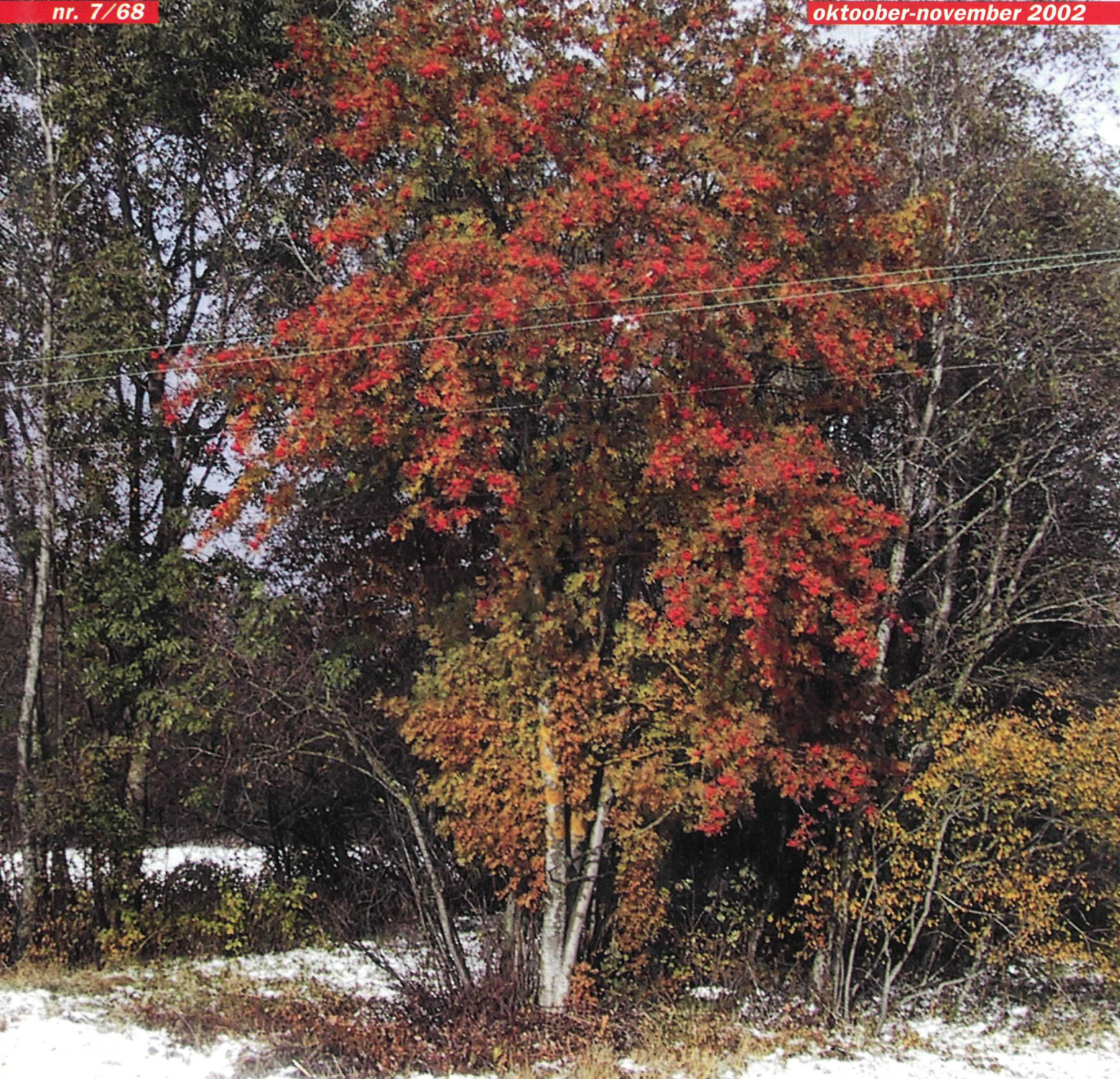

Orienteeruja

nr. 7/68

oktoober-november 2002

Euroopa MV Ungaris

Intervjuu: Kalev Kukk sooviks Põhja-Eestisse paremaid orienteerumismaastikke -
Varustus: Kihiline riietumine kaitseks tuule ja vihma eest - **Noorendik:** Sulejooksu joonistused -
Reisikiri: Veteranide MM Austraalias - **Põlispuud:** Venemaa tuumateadlane Boris Ogorodnikov

Orienteeruja 7 (68)
oktoober - november 2002

Eesti Orienteerumislüüdi
perioodiline väljaanne
Ilmub 1994. aastast

Väljaandja:

EESTI ORIENTEERUMISLIIT
Regati 1, 11911 Tallinn
A/a: 221002100295, Hansapank
Tel./Faks: 06 398 681
e-mail: eol@spin.ee
www.orienteerumine.ee

Peatoimetaja: Maret Vaher
Aia tn 2-3, 61001 RÕNGU, Tel. 052 32 977
07 459 254 (k), 07 459 487 (t)
e-mail: maretvaher@hotmail.ee

Esikaas: Kujundus: Kalev Külaase
Foto: Tiit Tali

Tulemuste küljendamine: Maret Vaher
e-mail: maretvaher@hotmail.ee

Kolleegium: Sixten Sild, Ruth Vaher,
Kaidi Oone, Monika Järveoja

Orienteeruja üksikmüük:

Mati Poom (Tallinnas, Põhja -Eestis ja suurematel üleriigilistel võistlustel)

Tiina Oras (Tartu ja L-Eestis)

Üksikuid eksemplare saab osta ka

EOLi kontorist Piritalt Regati tn 1

Üksiknumbri hind: 25 kr.

Järgmise numbriga kaastööde viimane tähtaeg:
17. november 2002

Reklaami- ja tulemuste avaldamise hinnad:

1. EESTI 0-VÕISTLUSTE TULEMUSTE AVALDAMINE EOLi liikmetele.

1.1. kuni 100 võistlejat	50 kr*
1.2. kuni 200 võistlejat	100 kr*
1.3. kuni 300 võistlejat	200 kr*
1.4. kuni 500 võistlejat	300 kr*
1.5. üle 500 võistleja	400 kr*

* 2-päevase võistluse tulemused + 50%; 3-päevasel võistlusel + 75%; 4-päevasel võistlusel + 100%

2. EESTI 0-VÕISTLUSKUTSETE AVALDAMINE EOLi liikmetele

2.1. suurus kuni A7	50 kr kord*
2.2. suurus kuni A6	100 kr kord*
2.3. suurus kuni A5	200 kr kord*
2.4. suurus kuni A4	500 kr kord*

* Korduskutse avaldamine - 30%

3. REKLAAMI AVALDAMINE * (sisemised leheküljed)

reklaami suurus kuni Eesti	Välismaa	
3.1. A7	100 kr kord	200 kr kord
3.2. A6	200 kr kord	400 kr kord
3.3. A5	400 kr kord	800 kr kord
3.4. A4	800 kr kord	1600 kr kord
Tagumine lehekülg:		
3.5. A5	500 kr kord	1000 kr kord
3.6. A4	1000 kr kord	2000 kr kord

* Kordusreklaami avaldamine - 30%, mitmekordse reklaami avaldamise hinnad kokkuleppel EOLiga.

Kõik muud soodustused kokkuleppel EOLiga.

e-mail: eol@spin.ee, tel 6398681

Kõik tulemused, kutsed ja reklaamid tuleb esitada toimetajale digitaalsel kujul aadressil: maretvaher@hotmail.ee

Orienteerumissügis jäi lühikeseks

Leho Haldna
EOLi president

20.oktoobril 2002

Ilm on nõokinud meie suusaorienteerumise meistri-võistlusi korduvalt, kuid seekord juhtus nii, et pika raja EMV tuli 4 nädalat edasi lükata metsade suure tuleohtu tõttu!? Selle aja jooksul ... tuli maha esimene lumi ja meistrivõistlused toimusid küll ilma lumeta, aga nullkraadise õhutemperatuuriga. See on huvitav fakt meie ajalukku ja kes teab, võib-olla peame tänavused suuskadel orienteerumise EMV plusskraadidega.

Vaatamata ilmale oli võistlus väga hästi korraldatud ja Madis Orase poolt planeeritud rajad ideaalilähedased. OK Ilves ei olnud ammu EMV korraldamist oma õlgadele võtnud ja kogenud tegijatele kohaselt hoidis oma tunded, head taset. Jääb vaid soovida, et ilvesed tihedamalt aitaks EOLi võistlusi läbi viia!

Euroopa MV oli meie jaoks E-tänavune ainuke rahvusvaheline tiitlivõistlus orienteerumiskujooksus. Mulle tuli üllatusena meie võistlejate kesine huvi selle võistluse vastu. Eelmine sügis olime arvamusel, et läheme välja täisvõistkonnaga 6+6 ja lubasime EOLi celarve kaudu maksta võistlejate stardimaksu. Lõpuks olime seisus, kus EM-le läks minimaalne koosseis, mis võimaldas teatevõistlusel osaleda.

Spordiavalikkust huvitavad S-tulemused olid meil ette näidata tänu Olle Kärnerile ja Anu Annusele. Olle 11. koht lühirajal ja 20. koht tavarajal näitab arengut võrreldes mulluse hooajaga. Anu lühiraja 13. koht on samuti igati arvestatav tulemus.

EM programm on tihe - sprint, lühirada ja tavarada koos eeljooksudega ja lisaks teatejooks. Võimalik teha 7 võistlusstarti 6 päevaga. Kui nii väikese võistkonna juures keegi haigestub või on alavormis, on teatejooksu tulemus ettemääratud. Nii läkski - mõlema

teatevõistkonna 16.koht ei vasta meie tasemele.

Kohtusin meie koondislaste-ga EM-ile järgnenud MK-finaaletapil Tsehhiimaal Brnos. Kogu seltskond oli räsitud külmetushaigustest. Seetõttu ärgitasin võistkonna treener-esindaja Sixtenit tegema "come back'i" tavaraja B-finaalis. Ja näe imet - Sixten jooksis sekundi pealt sama aja kui Tarvo Avaste ning löi üle 10 minutiga Andreas Kraasi. Eelneva kokkuleppe kohaselt määras Sixten end ise MK-finaali teatejooksumeeskonna ankrumeheks.

Eesti valis "langeva lehe" tak-tika, kus parimad stardivad esimestes vahetustes. Kui Olle ja Tarvo tegid väga hea soorituse kahes esimeses vahetuses ja Sixten lisas veel kiire stardi ning meeskond oli viimase etapi raadiopunktis 2. kohal!!! Veel poolel rajal püsis Sixten 4.-5. kohal, kuid siis saabus "must auk". Ehk pea ei pannud tempole enam vastu. Sixteni 4-minutilise viga paiskas meeskonna lõpuks 13. kohale. Aga intriig oli õhus ja konkurendid tunnustasid meie meeste sisukat jooksu.

Olin Brnos IOFi poolt määratud volinikuna. Selle võistlusega lõppes minu 2-aastane tegevus selle võistluse ettevalmistuse kontrollimisel ja nõuandmisel. Neli reisi Brnosse kestsid kokku 20 päeva. Sain sellelt missioonilt väga väärtuslikke kogemusi, mida saame oma tippvõistluste ettevalmistamisel kasutada. Ja tekkis ka vaba aega kodumaiste asjadega tegemiseks.

Kevadise üldkogu otsuse Kalusel on valminud meie suusaorienteerumise arengukava 2003-2005. Olulisim ettepanek selles kavas on teatevõistluse asendamine sprindidistantsiga. Suusaorienteerumise arengud ja võimalik ühistegevus päevakute korralduse alal on tõenäoliselt novembrikuise EOLi üldkogu haaravamad teemad.

Kohtumiseni Võrus,
Kubija hotellis
23.-24.novembril!

Euroopa meistrivõistluste ajalugu algas 40 aastat tagasi

Vello Viirsalu

Nõos 22. septembril 2002

Tänavu sügisel, vahetult enne Ungaris peetud IV EM-võistlusi, möödus 40 aastat esimestest Euroopa meistrivõistlustest orienteerumisjooksus - need toimusid Norras 22. septembril 1962.

Kuidas selleni jõuti?

Kuuekümnendate aastate alguseks oli paljudes maades oma sisemisi meistrivõistlusi peetud juba hulk aastaid, kuid sellist organisatsiooni, mis oleks ühendanud kõigi maade orienteerujaid ning sobinud juhtima rahvusvahelist orienteerumiselu kogu selle mitmekesisuses, sellist organit polnud kuni 1960. aastani olemas.

Põhjamaade Orienteerumis-spordi Nõukogu (*Nordisk Orienterings-Råd = NORD*) oli küll loodud 12. oktoobril 1946, kuid see ühendas vaid Norra, Rootsi, Soome ja Taani orienteerujaid. Esimese katse, luua kõiki maid koondav organisatsioon, tegid Põhjamaad 1960. a. kevadel Lieris (Norra), see nimetati Rahvusvaheliseks Orienteerumisspordi Liiduks (Internationaler Orientierungssport Verband - IOV).

Samal suvel (13.-14. juunil 1960) püüdis liidu juhatus korraldada Stockholmi lähedal ka esimesi Euroopa meistri-võistlusi o-jooksus. Kavas oli öine võistkonnajooks (mees-konnas kolm meest) ja päevane individuaaljooks nii meestele kui naistele. Et aga osavõtvaid riike oli vähe, loeti neid võistlusi vaid mitteametlikeks Euroopa meistrivõistlusteks.

Järgmisel aastal IOVi poolt kokkukutsutud kongressil (22. mail 1961 Kopenhaagenis) asutati Rahvusvaheline Orienteerumisspordi Föderatsioon (IOF) ja otsustati hakata korraldama ametlikke Euroopa meistrivõistlusi 1962. aastast.

IOFi asutajaliikmeid oli 10 - Bulgaaria,

Norra, Rootsi, Saksa DV; Saksamaa Liitvabariik, Soome, Šveits, Taani, Tšehhoslovakkia, Ungari, ametlikuks suhtluskeeleks sai saksa keel.

ESIMESED EUROOPA MV ORIENTEERUMISJOOKSUS 1962

Esimene EM toimus Norras Hamari linnakese lähedal Løteni ümbruses 22. septembril 1962.

Osa võtsid 9 riigi orienteerujad, Saksa DV orienteerujad ei saanud Norrasse sõiduks viiasid. Kokku oli võistlejaid 71. Osavõtjate ettevalmistust ja väga erinevat (Kesk-Euroopa orienteerujatel kohati võrdlemisi kesist) taset arvestades planeeriti rajad lihtsad ning füüsiliselt kerged, ka kontrollpunkte oli EM rajale paigutatud rohkem kui Põhjamaades tavaliselt kombeks, start ja finiš asetsesid eraldi.

Võistluskaardina kasutatud 1:25 000 mõõtkavas 10-meetrise kõrgusjoonte vahega kolmevärviline kaart oli viletsama kvaliteediga kui Skandinaaviamaades harjutud.

Meeste rada oli seekord valmistatud S-kujuline. Startis 48 meest, neist lõpetas 40. Esikümnesse jooksid end vaid Põhjamaade orienteerujad (norralsed, rootslased ja soomlased), teise kümnesse mahtusid ka šveitslased.

Esimeste Euroopa meistrivõistluste kaks kiireimat olid valinud erineva orienteerumistaktika - orienteerumisjooksu võitja norralane Magne Lystad kasutas väga palju jalgradu ja taliteid, rootslane Bertil Norman eelistas rohkem asimuutjooksu. Võistluse Lystadi kasuks otsustas ilmselt tema suurem kiirus ja vastupidavus.

Naiste rada oli hobuserauakujuline. Startinud 23-st naisest katkestas üks. Naiste seas valitses täpselt sama tendents - eesotsas olid Põhjamaade ja Šveitsi orienteerujad. Võitjaks tuli kogenud rootslanna Ulla

Lindkvist, kes kasutas silmatorkavalt palju asimuutliikumist ega arendanud maksimaalkiirust, mistõttu tegi vähe olulisi eksimusi.

I Euroopa meistrivõistluste tulemused.

Mehed 16,5 km 13 KP

1. Magne Lystad	Norra	1:48.32
2. Bertil Norman	Rootsi	1:54.11
3. Sivar Nordström	Rootsi	1:57.56
12. Aleks Schwanger	Šveits	2:06.14

Naised 7,5 km 7 KP:

1. Ulla Lindkvist	Rootsi	1:03.30
2. Marit Ökern	Norra	1:03.46
3. Emy Gauffin	Rootsi	1:06.18
6. Käthi von Salis	Šveits	1:13.42

Teatejooksu EM kavas polnud, kuid järgmisel päeval korraldati samas paigas rahvusvaheline võistlus neljaliikmeliste meeskondade ja kolmeliikmeliste naiskondade vahel. Meestest võitis Soome, naistest Rootsi.

TEISED EUROOPA MV ORIENTEERUMISJOOKSUS 1964

Teised EM-võistlused olid Šveitsis 26. ja 27. septembril 1964 La Brassuse ümbruses, nendest võtsid osa kõik 11 IOFi liikmesmaad (vahepeal oli lisandunud Austria). Võisteldi nii individuaalradadel kui teatejooksus. Individuaalpäeval võistles 60 meest ja 52 naist.

II Euroopa meistrivõistluste tulemused.

Mehed 15,0 km 15 KP

1. Erkki Kohvakka	Soome	1:42.09
2. Aleks Schwanger	Šveits	1:44.04
3. Aimo Tepsell	Soome	1:46.33
22. Rolf Heinemann	Saksa DV	2:07.27

Naised 8,0 km 10 KP:

1. Margit Thommen	Šveits	1:07.59
2. A.-M. Wallsten	Rootsi	1:11.55
3. Ulla Lindkvist	Rootsi	1:13.11
5. Sarolta Monzpart	Ungari	1:15.51

Järg lk 6

Orienteeruja väljaandmist toetavad AS Tõravere Trükikoda ja Eesti Kultuurkapital

EESTI KULTUURKAPITAL

EOLi juhatuse otsused:

253. Seoses suure tuleohuga Lõuna-Eestis lükata edasi Eesti MV pikal rajal 12.oktoobriks 2002.a. Korraldaja (OK Ilves) ja võistluskoht (Hargla) jäävad

samaks. OK Ilvesel välja töötada uued registreerimistingimused (sh muudatist tegemise kord registreerunute osas, lisaregistreerimised ja loobumise tingimused) jms muutused ning esitada need juhatusele kinnitamiseks hiljemalt

17.septembriks 2002.a.

254. Kutsuda EOLi sügisene üldkogu kokku 23.-24. nov. 2002.a. Võrus, Kubija hotellis. Üldkogu töö algus 23.11.2002.a. kell 14.00.

EOLi kaardiserver

Tõnis Haldna
24.oktoobril 2002

EOL kodulehel aadressil www.orienteerumine/kaardid on edukalt käivitunud Eestimaal välja antud värvikaartide andmebaas.

Hetkel on erinevaid värvikaarte alates aastast 1962 nimekirjas 1001, nendest 964 omavad ka tutvumiseks kaasa lisatud gif formaadis rasterfaili.

Suured tänud kõigile, kes mind selle töö juures on aidanud, kuid eraldi tahan tänada hr Mati Poomi, kes mind selle kogumi koostamisel on kõvasti aidanud.

Tänase päeva seisuga on kaardiserverist puudu veel

mõned kaardid. Kui keegi leiab oma kodusest kaardiarhiivist selliste numbritega kaarte, siis oleksin väga tänulik, kui suudaksite need minuni toimetada, kas paberina, või siis juba skanneerituna (100dpi).

Saaksime üheskoos puuduvad lüngad meie o-kaardinduse ajaloos ära täita. **Parandusi ja täiendusi** võib saata postiaadressil **Urva 11/2, 12012, Tallinn**, või e-mailiga **tonis.haldna@hekotek.ee**

Puuduvate kaartide nimekiri:

- 9202 -Saarepeedi
- 9711 - Ihaste
- 9727 - Raku
- 9810 - Männipark (koolikart)
- 9811 - Nõmme Gümnaasium (koolikaart)

- 9817 - Ulitina
- 9824 - Vastseliina (koolikaart)
- 9906 - Lagenõmme
- 9907 - Paiküla
- 9937 - Paukjärve
- 9938 - Paukjärve
- 0013 - Lutepää
- 0016 - Odalätsi
- 0017 - Kihelkonna Maalinn
- 0039-0047 4EST 2000, Jussi järvede ääres
- 0064 - Lohusalu
- 0121 - Männipark
- 0133 - Kadriorg
- 0134 - Saluala
- 0137 - Kirikumäe
- 0138 - Kirikumäe
- 0139 - Vastseliina
- 0140 - Elva-III
- 0151 - Vääna-Tugamanni
- 2002014 Kaagvere
- 2002051 - Könnu järved

Palju õnne !

- 04. nov. 1971 Ruth Vaher
- 09. nov. 1941 Vello Loorits
- 10. nov. 1944 Mart Vendelin
- 11. nov. 1939 Tõnu Raid
- 11. nov. 1944 Tiit Koppel
- 11. nov. 1962 Eda Tärk
- 12. nov. 1946 Ülo Saar
- 18. nov. 1934 Udo Margna
- 18. nov. 1949 Mare Ojaste
- 19. nov. 1948 Toivo Saue
- 20. nov. 1952 Marika Pilt
- 23. nov. 1950 Johannes Tasa
- 24. nov. 1940 Anne Ümarik
- 24. nov. 1974 Rain Eensaar
- 24. nov. 1977 Olle Kärner
- 26. nov. 1978 Monika Järveoja
- 01. dets. 1933 Arne Kivistik
- 05. dets. 1966 Meelis Atonen
- 05. dets. 1973 Erik Aibast
- 06. dets. 1950 Ülo Needo
- 08. dets. 1954 Kalju Albert
- 09. dets. 1980 Anu Annus
- 10. dets. 1943 Ene Altmäe
- 10. dets. 1947 Jaan Miljan
- 11. dets. 1970 Raul Kudre
- 11. dets. 1973 Kirti Rebane
- 13. dets. 1954 Kalle Luuk
- 13. dets. 1972 Kuno Rooba
- 13. dets. 1981 Kalev Külaase
- 14. dets. 1956 Anne Keerberg

RISTSÕNA 7/7

Sinu ees, hea lugeja, on selle aasta viimane ristsõna. Kui oled terve aasta hoolsasti lahendanud, saad nüüd kokku ühe Aleks Kaskneeme kena lause. See lause saada ajakirja toimetusse ja märgi juurde ka oma võistlusklass - et koostaja Toivo Kotov saaks lisaks peaaühinnale välja loosida ka eriauhinnad!

Maret Vaher

LAHENDUS	Esimene (kõnek.)	Malend	Pikk EMV D55 I	Hapu kali	Noor taim	Terass, rõdu	Rae o-ja H35	Rollis	
O-riik	E	E	S	T	I	E	P	O	Lii
See tähendab	S	T	A	A	S	T	A	S	Ajühikus
Mõiste füüsilisest	S	T	A	A	T	I	K	A	Tasakaalu-õpetus
Vee olek	A	U	R	R	I	K	A	S	Asine
Politiik In.-nimi	M	R	A	S	K	I	L	M	Oluline tegur o-võistlustel
Aafrika Mängud	A	M	R	A	K	U	A	O	Tall. sprint 07.11 + koidu
...rada	T	A	V	A	L	U	S	T	OK + tonn
"... Plus" selklus-klubi	T	O	O	N	U	S	I	T	Infotehnoloogia
Toi tegi	Läiketa	... Zedong Hiina RV Suur Juht	... Klvikas H50	Talve-sõiduk	...bi huviselts, koondis	Suvejooks D 60 I In.-nimi	Sepa tööriist	Mida oligi tarvis tõestada	LAUSE LÕPP

Orienteeruja küsitlus 2002

1. Missuguseid artikleid loed Orienteerujas esmajärjekorras?
- Missuguseid loed suurima huviga?
2. Missugused artiklid jäta üldse lugemata?
3. Missugused teemad on jäänud siia maani teenimatult tähelepanuta?
4. Milliseid orienteerumiskaarte peaks/ei peaks Orienteerujas avaldama - kas välismaiseid, tippvõistluste-, liikumisteedega?
5. Kas võtad Orienteeruja ka peale läbilugemist uuesti kätte? Mille jaoks?
6. Kas säilitad vanu Orienteerujaid?
7. Kuidas saaksid ise Orienteeruja juures abiks olla?
8. Mida peaks tegema, et Orienteeruja tellimise võimalus jõuaks paremini kõigi potentsiaalsete tellijateni-lugejateni?

Just Sinu vastuseid, arutlusi, arvamusi eelpooltoodud küsimustele, HD8 klassist kui HD85ni, ootame aadressile maretvaher@hotmail.ee või kirja teel aadressile M. Vaher Aia 2-3, 61001 Rõngu, TARTUMAA, kuni 15. novembrini 2002 - siis jõuab kokkuvõtte juba järgmisesse numbrisse!

Taas loosime vastajate vahel välja tasuta Orienteeruja tellimuse! Toimetus

SO arengu visioon Eestis hooagadeks 2002/2003 ja 2003/2004

NB! Tegemist ei ole EOLi ametliku seisukohavõtuga, vaid suusaorienteerumise arengugrupis osalevate liikmete visiooniga.

Suusa-o kalender

Iga hooaja suusaorienteerumise kalenderplaani on koostatud hooajale eelneva aasta sügiseseks üldkoguks (novembriks). Kalenderplaani koostamisel on arvestatud suusatamise kalenderplaani ja suusa-o rahvusvahelist kalenderplaani.

Et tagada kõigil toimuvatel suusa-o võistlustel võimalikult kõrge osavõtjate arv, tuleb üritada suusa-o EMV toimumise aeg võimalikult hooaja lõppu (võrreldes teiste Eestis toimuvate suusa-o võistlustega). EMV toimumine võimalikult hooaja lõpus seab suusa-o sportlastele stiimuli osaleda teistel suusa-o võistlustel eesmärgiga treenida EMV-ks.

Samas tekkib vähese lumega talvel oht, et lume puudusel pole võimalik leida uuet aega EMV korraldamiseks. EMV jaoks tuleb kindlaks määrata ka varukuupäevad.

Varukuupäevade määramine eeldab EMV planeerimist nii, et ka varukuupäevadel võistluste korraldamine on tavalise talve korral realne. Et võistluskalender ei veniks kevadisse lumesisperioodi tuleks võistlustega alustada võimalusel juba det-

sembri lõpul.

EMV korraldamine

EMV korraldamist jätkavad seni seda teinud klubid: OK Võru, OK Kobras, Rakvere OK ning võimalik, et lisandub teisi soodsamas lumepiirkonnas asuvaid klubisid: OK Peko, OK Ilves, OK Kape, Otepää SK.

EMV korraldajad tuleb ette planeerida pikemalt: juba sügiseseks leida kokkulepe järgmise kolme aasta korraldajate ja ka kohtade suhtes.

(Põlvas Intsikurmu-Peri metsas võiks toimuda näiteks 2004 aasta talvel. Värska männimetsades on samuti head võimalused korraldada EMV)

EMV programmist jääb välja teatevõistlus, kuna paljudel klubidel on raske saada kokku teatevõistkondi ning teatevõistlusel osalejate arv on tunduvalt väiksem individuaalvõistluse näitajatest. Samas on ka teate medali väärtus devalveerumas, kuna üle poole osalenud võistlejatest saavad auhinnalise koha ning kaela EMV medali.

Teate äräjätmisel oleks EMV programm järgmine:

EMV toimub kolmepäevasens, kõik kolm päeva järjest. Alustatakse reedel sprindiga, teisel päeval toimub keskmine rada ning kolmandal päeval lühirada. Sprint on välja pakutud esimesele päevale (reedele) seetõttu, et see

Suusaorienteerumise Eesti meistrivõistluste programm alates 2003.a :

Ala/pikkus min.	naised	mehed	naisjuuniorid	meesjuuniorid
Sprint	10-15	10-15	10-15	10-15
Lühirada	20-25	20-25	20-25	20-25
Keskmine rada (medium) ühisstardist	40-45	50-55	35-40	35-40

võimaldab alustada stardiga võimalikult hilja ning sprindi käigus tehakse suhteliselt vähe "löikeid".

EMV vanuseklassid:

1. Sprint - klassid HD 14, 16, 18, 21, 35, 45, 55+
2. Keskmine rada ja lühirada - HD 14, 16, 18, 20, 21, 35, 40, 45, 50, H55.

Vanuseklasside arvu on vähendatud osavõtjate vähesuse tõttu klassides.

Koondis

Koondis toimib hooajani 2003/2004 kõigis vanuseklassides. Koondisega tegeleb üks treener/esindaja - Mati Ojandu. Hooldemeeskonna kaasamine toimuv vastavalt võimalustele. EOL-i eelarvest hoolde- meeskonda kinni ei maksta.

Järelduskasv

Põhiline ettevalmistus ja ka varustus saadakse läbi murdmaasuusatamise klubide.

Rahastamine

EMV

EOL eelarvest oleks vajalik toetus 20 000 kr/hooaja kohta, mis sisaldab diplomeid, medaleid ja korraldustoetust.

Kultuuriministeeriumi noorterahade jagamisel arvestada talve EMV medaleid võrdväärselt suvalade medalitega.

Muud võistlused

Teiste võistluste eelarve koostamine on võistluse korraldaja ülesanne ja võistlused on isemajandavad.

Koondis

Koondist toetatakse rahaliselt EOLi eelarvest, mis selgub EOLi eelarve kinnitamisega.

Koostanud:

A.Ojandu, M.Ojandu, O.Lutsberg, R.Kudre, K.Rooba, N.Järveoja

Läbi vaadatud ja täpsustatud EOLi juhatuses 13.09.2002

EMV teatevõistluse start 2001. aastal Savernas. Suusaorienteerumise arengukavas plaanitakse sellest võistlusest loobumist.

Foto: Harry Veide

2002. a. Eesti MV

suusa-

orienteerumises

toimuvad eeldatavasti
28.-29.detsembril
Jaanimäel
(Haanja lähedal).

Programm:
sprint + lühirada.

Lõpliku kinnituse annab EOL-i sügisene üldkogu ja lähem info ilmudatakse seejärel OK Võru koduleheküljel.

Sixten Sild

Euroopa meistrivõistluste ajalugu algas 40 aastat tagasi

(Algus lk 3)

Meeste võitja Erkki Kohvakka oli kaks aastat tagasi saanud viienda ja naiste võitja Margit Thommen kümenda koha. Meeste esikümnesse mahtus seekord norralaste, rootslaste ja soomlaste kõrval ka üks kohalik šveitslane. Naiste hulgas oli demokraatia suurem - esikümnesse jõudsid ka Ida-Euroopa naised - üks ungarlanna ja tšehhitar.

Teatejooks oli seekord juba ametlikult EM kavas. Neljaliikmelisi meeskondi startis 10, meistrimedalid võitsid Soome mehed Juhani Salmenkylä, Rolf Koskinen, Aimo Tepsell ja Erkki Kohvakka, järgnesid Norra ja Rootsi. Kolmeliikmelisi naiskondi oli veel vähem, vaid kaheksa. Ülekaaluka kolmveerandtunnise vahega võitsid Rootsi naised Ann-Marie Wallsten, Eivor Steen-Olsson ja Ulla Lindkvist, hõbe Šveitsi ja pronks Taani.

Seega oli medalivõitjate seas juba viis maad.

KOLMANDAD EUROOPA MV ORIENTEERUMISJOOKSUS 2000

Järgmiste Euroopa meistrivõistlusteni kulus 36 aastat, vahepeal hakati EM-võistluste asemel pidama MM-võistlusi, sest orienteerumise levik ei saanud piirduma ainult Euroopa maadega.

Kolmandad EM-võistlused korraldas Ukraina 30. juunist 4. juulini 2000 Karpaatides, võistluskeskuseks Truskavets. Euroopa meistrivõistluste korraldamist nõudsid pikemat aega need maad, kus spordialasid väärtustati tiitlivõistlustel võidetud medalite järgi.

Orienteerumisjooksu MM toimus aga kord kahe aasta tagant, muid tiitlivõistlusi polnud üldse. Seekord võttis osa 30 riiki kokku 234 orienteerujaga. Ajaleht Orienteeruja pühendas EMile terve lehekülje.

Esimesel päeval peeti teatejooksud. Tiitlivõistluste tavapärase neljaliikmeliste

võistkondade asemel olid seekord väljas kolm jooksjat, et anda võimalusi ka väiksema kandepinnaga maadele. Meeste teate võitis Šveits, naistest võidutses Norra.

Teine ala oli tavarada, alul kvalifikatsioonid ja siis medalijooks. Viimaseks päevaks oli jäänud lühirada. Kaks individuaaldistantsi võitis venelane Valentin Novikov. Kaks kuldmedalit sai samuti Norra parim naine Hanne Staff, kes oli kiireim tavarajal ja aitas võidule ka Norra teatenaiskonna. Naiste lühiraja võitis Jenny Johansson Rootsist.

Kokku oli medalivõitjaid-maid üheksa, meeste hulgas oli neid seitse, naiste seas viis maad.

Eesti pani välja kahe naiskonna jagu orienteerujaid (kuus naist), mehi oli neli. Meile kõige rõõmustavam oli naiste tavarada, kus Maret Vaher sai pjedestaalikohta - tuli kuuendaks.

4. Euroopa MV Ungaris

4. Euroopa MV
23.-30 september 2002
Sümege, Ungari

Osavõitjaid:
naised: 98
mehed: 142

Eesti võistkond:
Anu Annus
Kirti Rebane
Maret Vaher

Olle Kärner
Andreas Kraas
Tarvo Avaste
Sixten Sild

Võitjad:

Naised:

Middle: Gunilla Svärd (SWE)
Long: Simone Luder (SUI)
Sprint: König-Salmi Vroni (SUI)
Teade: NOR (Ingvaldsen, Huseby, Staff)

Mehed:

Middle: Mihhail Mamleev (RUS)
Long: Thomas Bührer (SUI)
Sprint: Emil Wingstedt (SWE)
Teade: FIN (Lakanen, Ikonen, Haldin)

Eesti koondis Ungaris. Esireas Olle Kärner ja Sixten Sild; tagareas Kirti Rebane, Maret Vaher, Andreas Kraas ja Tarvo Avaste. Fotot puudub koduteed alustanud Anu Annus.

Foto T. Avaste erakogust

ANU ANNUS (21)

Klubi(d): Värskä OK Peko,
Kalevan Rasti;
Töökoht/amet:
Skanska Etelä-Suomi OY
/ehitustöölaine
Kool/eriala, kursus:
Helsinki Teknillinen
Korkeakoulu/ ehitustehnika
3. kursus

Millistel distantsidel osalesid, kus tegid parima jooksu?

Osalesin keskmisel rajal, teates ja sprindis. Superjooksu ei tulnud küll kusagil aga rahule võib jääda nii keskmise raja kui sprindiga. Tundub, et kaks starti päevas viis parima keskendumise eeljooksudele ja õhtustesse finaalistes hakkas vigu tekkima.

Millised järeldused tegid EMist järgmise aasta MMi Šveitsis silmas pidades?

Minu meelet on küllaltki tähtis osaleda MK sarjas just selle pärast, et ei kaoks kontakt

maailma tasemega. Seetõttu pean kevadist turneed Šveitsis valmistumisel nii EM-ks kui ka järgmise aasta MM-ks oluliseks.

Eredaim elamus väljaspool võistlust?

Autasustamine, millele eelnes rüütliturniir ja järgnes bankett.

Kas Portugali ja Hispaaniasse veel mahub?

Pole veel kummaski käinud ega ka arvatavasti kasuta sealset võimalusi järgmise aasta ettevalmistusel. Välisklubiga on esialgu planeeritud Põhja-Itaalia kevadlaager, kus on Šveitsiga sarnased maastikud.

Kes võidavad Šveitsis teatejooksud?

Prantsuse mehed ja Soome naised.

Mitmanda koha saab Eesti teatemees(nais)kond Šveitsi MMil?

Sõltub, milline on koondis. Kui saame Külli kaasa, on naised 3. ja mehed 6.

OLLE KÄRNER (24)

Klubi(d): **Sportnet/OK Roslagen**,
Töökoht/amet:
OÜ Sportnet / infotoimetaja.

Millistel distantsidel osalesid?

EMil osalesin lühirajal - *middle distance*-, tavarajal - *long distance* - ja teates. Jätsin vahele sprindi, mis minu viletsale jooksukiirusele ei sobi.

Parim jooks?

Lühirada - EM-i esimene distants, harjumine uue maastikutüübiga. Eeljooksus ei saanudki head rütmi ja pääsesin napilt, eelviimasena finaali. Lubasin endale, et finaalis jooksen hästi. Enam -vähem nii läkski, mõned pisivead siiski tulid. 11. koht oli aga üle ootuste hea. Minu tagasihoidlikud kiiruslikud võimed ei luba tavaliselt nii lühikesel distantsil parimatega konkureerida.

Skandinaavlastes esinesid aga nõrgalt, tänu sellele ka minu üsna kõrge koht.

Hoolimata heast tehnilisest sooritusest ja korralikust vormist lühirajal, jääb minu jaoks EM-ilt eelkõige meelde tavarada, 20. kohaga lõppenud võistlus. See oli hooaja tähtsaim start, kus kogesin aasta (elu?) konkurentsituult võimsaimat minekut. Kahju on sellest, et poolel rajal kaotasin korraliku keskendumise ja eksisin.

Teatejooks - mõnus vahepala individuaalvõistlustele.

Millised järeldused tegid EMist järgmise aasta MMI Šveitsis silmas pidades?

Arenguruumi on igas elemendis - ma pean kõike rohkem harjutama.

Eredaim elamus väljaspool võistlust?

See soe järv Hevizi linnas, mis aastaringselt täiesti soe oli (Hevizi kuumaveejärv, selle põhjas asuva raviveeallika temperatuur on 38 kraadi, järve pinnal suvel umbes 30-32 ja talvel 23-25 kraadi).

Kas Portugali ja Hispaaniasse veel mahub?

Mahub, mahub. Ja laagripäevade arvu ongi vaja suurendada.

Olle Kärner ja Andreas Kraas septembrikuus lhaste metsas ühel viimastest treeningutest enne EMi.

Foto: Tiit Tali

Kes võidavad Šveitsis teatejooksud?

Meestest Soome. Naistest Šveits.

Mitmenda koha saab Eesti teatemees(nais)kond Šveitsi MMil?

Meeskond kõigi eelduste kohaselt viienda. Naiskond - kui kaart ei viska ja maastik ei raputa, siis saab väga hea koha.

ANDREAS KRAAS (23) SK Saue Tammed, 5. kursuse ajaloo-tudengist spordikaupade ekspert.

Millistel distantsidel osalesid, kus tegid parima jooksu?

Mul oli võimalus startida kõigil kavas olnud distantsidel. Kahjuks tegin oma kõige ebaõnnestunud stardid just eeljooksudes. Seega jäid mul enda realiseerimiseks vaid B-finaalid.

Avaalaks olnud lühirajal õnnestus välja joosta 8. koht, mis jäi nii koha, kui ka soorituse poolest EMi parimaks.

Tavarajal jäi minu laeks 24. koht nõrgemas seltskonnas. Sprindivõistlusel piirdusin vaid eeljooksuga ning jooksin teist vahetust teatemeeskonnas.

Kahju on, et minu esimest tiitlivõistlust tumestas tehniline krobelus, mille taha jäid normaalsed tulemused tavarajal ja teates. Samuti vähendas sooritusvõimet haigestumine.

Ungari võitis meid vastu harukordselt ebameeldiva sügisega. Kahjuks ei suutnud ma hoiduda külmetumast, ning sprint ja tavarada möödusid tõbisena.

Millised järeldused tegid EMist järgmise aasta MMI Šveitsis silmas pidades?

Nii EM kui ka MK etapid Belgias ja Šveitsis näitasid selgelt, kus minu tase asub võrreldes maailmatasemega.

Erit kurb on, et ma ei suutnud terve tsükli jooksul teha ühtegi ideaalsooritust.

Siiski süstisid need võistlureisid minusse suurema annuse motivatsiooni kui kogu mu eelnev karjäär kokku. Enda võrdlemine maailma parimatega pani mind uskuma, et kui suhtuda treeningutesse veelgi tõsisemalt on võimalik enda taset veel oluliselt tõsta. Natuke ärritab võimaluste vahe, mis on meil ning mida saavad kasutada maailmatipud.

Samas on selge, et mida aeg edasi seda vähem saan ma oma (rahalisi) ressursse tippsuureteerumisele kulutada. Seetõttu on taunitav, et Eestis nähakse tulevikku ainult teatud noortegrupil ja juba läbilõõnud tipudel.

Olen kindel, et eesti orienteerumise taset ja mainet suudavad tõsta ka motiveeritud tegelased, kellel tuleb siiski oma tulemuste välja jooksmiseks veel tööd rabada.

Vältimaks olukorda, et siamaani tugevalt treenivad orienteerujad hakkaks oma energiat muudele valdkondadele jagama, tuleks mõelda täiskasvanute koondise treeneri ja laagrite peale.

Eredaim elamus väljaspool võistlust?

Kahtlemata keskaegses stiilis toimunud öhtusöök EM-i ban-

ketil. Ning kindlasti ei sa mainimata jätta seda, et Olle on end kindlalt maailmaeliiti murdnud ja tõestas seda oma fantastiliste jooksudega ka EM-il.

Kas Portugali ja Hispaaniasse veel mahub?

Kindlasti mahub, kui Avaste oma laiad "jalala"bad" koomale tõmbab ja Kärner "prenareerimise" lõpetab.

Kes võidavad Šveitsis teatejooksud?

Meeste poolelt suudab soomlastele tõenäoliselt ainsana konkurentsi pakkuda korraldamajama meeskond. Võimalik, et ka Rootsi, Norra ja miks mitte Venemaa võivad mängu sekkuada, kuigi soomlaste võistkonna ühtlusele on momendil raske võrdset leida. Naistest on sama kindel favoriit Šveits, kelle elu võivad Skandinaaviamaad siiski kibedaks teha.

Mitmenda koha saab Eesti teatemees(nais)kond Šveitsi MMil?

Eesti meeskonnal on väga head võimalused joosta välja läbiaegade parim tulemus. Eriti sobilik on meile 4-liikmelise teate asendamine kolmega. Kuid võtmeküsimuseks saab see, kas suudetakse leida Olle ja Tarvo kõrvale kolmas mees, kes oma tasemelt vastaks taoliseks ülesandeks.

Kindlasti on suurepäraseks tulemuseks valmis ka naiskond. Tõenäoliselt mängib seal kõige olulisemat rolli võistkonna kaalutletud komplekteerimine ja vaimne valmisolek.

TARVO AVASTE (33)

Sportnet/Hiisirasti,
AS Aprote projektijuht

Millistel distantsidel osalesid, kus tegid parima jooksu?

EMi lühirada: eeljooksu tegin korralikult - hoidsin kõvasti kaardist kinni, et suure kiiruse pealt mitte järke kaotada. Mõned väiksemad kõrvalekalded ideaaltrajektorist siiski tulid, kaotasin sellega ehk 20-30 sekundit. Korralik ja kindel sooritus andis eeljooksus 10. koha. Finaali piir jäi 48 sekundi kaugusele selja taha, mis on nii tiheda protokollil

puhul üüratult pikk aeg.

EMi finaali: neli tundi hiljem olin kuidagi roidunud ja ei suutnud end enam finaalsiks võitlema häälestada.

Õhtupoolsed võistlemised pole mulle kunagi istunud ja harva on õnnestunud endast jagu saada. Liikusin kuidagi tujutult ja nürilt, ent märkimist väärivaid vigu õnnestus raja esimeses pooles vältida.

Raja keskel tegin ühe ebaõnnestunud teevaliku, mis maksis 50 sekundit ja paar punkti hiljem veel 40 sekundise vea otsa. Seda on EMi lühiraja finaali jaoks palju ja lõpuni lohisesin lihtsalt inertsi.

EMi teade: hoolimata minu vaiksest ja tagasihoidlikust protestimisest pandi mind jälle esimest vahetust jooksma. Kuna jooksuvorm oli üsna hea, siis suures grupis püsimisega raskusi ei tekkinud, hoolimata sellest, et maastik oli väga kiire.

Liidritest jäin etapi lõpuks maha siiski 2.30. Arvan, et see oli selline enam-vähem korralik võimetekohane esitus. Ma ise enam ei lootnudki, usun, et teised samuti mitte.

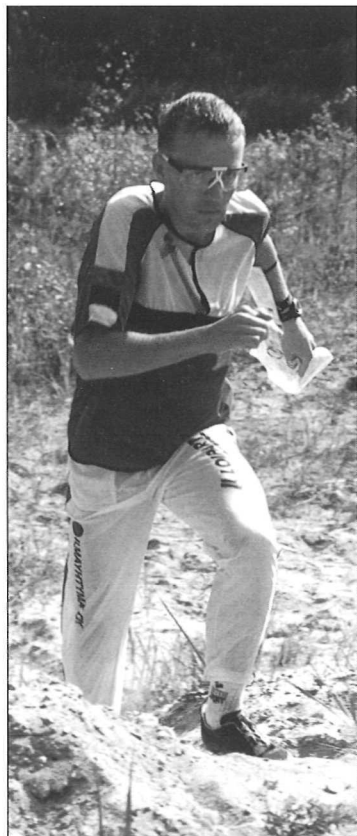
EMi sprindi jätsin tavarada silmas pidades vahele.

EMi tavaraja eeljooks. Olin eelmisel päeval kergelt haigestunud ja hommikul ärgates päris tõsiselt kõha ja nohuga kimpus. Starti läksin siiski enam-vähem rahuldava enesetundega. Vähemasti võitlusvaimu puudumise üle küll kaevata ei saanud.

Raja alguses ei õnnestunud aga kaardiga kuidagi normaalselt kontakti saada ja kaotasin esimese kahe etapiga parematele ligemale kaks ja pool minutit.

Ülejäänud osa rajast läbisin korralikult, ent jäin lõpuks siiski finaalist 17 sekundiga välja. Kahju! Juba teisel suurvõistlusel järjest tuli jääda esimesena finaali ukse taha. Lohutust ei pakkunud ka teadmine, et kaardiga olid hädas ka mitmed maailma tipud.

EMi tavaraja B-finaalist loobusin, kuna kõha ja nohu ägenesid veelgi. MK-etapi startid Tšehhimaal ootasid aga oma järke ja ma ei tahtnud tõsisema haigestumisega riskida.

Tarvo Avaste sai EMil juurde usku ja enesekindlust.

Foto: Harry Veide

MK sprint Brnos: Sprint ei ole minu ala, see sai mulle juba mitu aastat tagasi selgeks. Ent tervisetestiks ja tavaraja eelseks lahtijooksuks sobis see suurepäraselt.

Jooksin oma eeljooksukese korralikult ära, mingeid prohmakaid ei teinud, kuid kiirus oli pigem tavaraja kui sprindi oma. Finaali muidugi ei pääsenud, kuid sain tubli positiivse impulsi.

MK tavaraja finaali:

Eeljooksu seekord ei peetud, kuna A-finaali pääses hooaja jooksul kogutud MK-sarja punktide järgi. Minul punkte ei olnud ja nii tuli koht sisse võtta B-finaali stardiprotokollis.

Hingamisteed olid küll endiselt umbes, aga enesetunne oli juba märgatavalt parem. Ka jooksuvorm oli tatihaigusest hoolimata päris hea ja suured tõusud erilisi raskusi ei valmistanud.

Lõppkokkuvõttes jäin etteastega rahule, hoolimata sellest, et pika teevaliku etapi lahendamiseks oli probleeme. Sain veelkord kinnitust, et teevalik on minu kõige nõrgem o-tehnika element.

MK teade: Olle tuli esimest vahetusest liidergrupis ja andis mulle võimaluse väga tugeva seltskonnaga võidujooksule minna.

Alguses olin veidi raskustes ja hetkeks tekkis tunne, et ma ei jõua kiirel maastikul teiste tempot hoida. Kannatasin esimese kilomeetri kuidagi ära ja edasi läks lihtsamaks.

Suutsin olukorda päris hästi kontrollida ja hoida piisavalt kõrget tempot ka siis, kui hajutuse tõttu vahepeal kilomeetriks üksi jäin. Kui raja teisel poolel tuli paar tõsemat tõusu forsseerida, siis tundus, et teised näevad ronimisega isegi rohkem vaeva.

Jooksin oma vahetuse mõnuga lõpuni ja andsin teate üle viiendana. Sixteni sai endale raske ülesande (paras talle, ise ta selle supi kokku keetis, st sellise jooksujärgestuse valis). Ankruetapil olid tema vastasteks ainult selle ilma vägevad – Haldin, Jörgensen, Wingstedt.

Kui Sixten tuli pressi kolmanda koha konkurentsis, andis see võistluskeskuses kõvasti kõneainet. Meie Ollega ainult õhkasime, et kui vanamees oleks nüüd kasvõi 1996. aasta vormis, siis rivistaks ta kõik haldiinid, jörgensenid ja wingstedtid suurema vaevata üles.

Millised järeldused tegid EMist järgmise aasta MMi Šveitsis silmas pidades?

Hoolimata sellest, et ma ei saa oma tulemustega individuaalaladel kuidagi rahule jääda, sain kõvasti usku ja enesekindlust juurde. Kui seni pidasin enda kõige suuremaks kaotuse põhjuseks jooksu, siis nende startidega jõudsin äratundmisele, et füüsilise võimekuse osas mahajäämus nii lootusetult suur ei olegi.

Kui õnnestub kõik planeeritud treeningud korralikult ära teha, siis on ka töö kõrvalt harjutades võimalik MMi nädalaks päris heasse vormi tõusta ning lühirajal ja teates korralik jooks teha.

Šveitsi MMil saab minu jaoks kõige lootusetum üritus olema tavarada, sest Kesk-Euroopa maastikel tunnen ennast teevalikute tegemisel väga ebakindlalt.

Eredaim elamus väljaspool võistlust?

Vahest ehk keskaegse olustiku elementidega bankett Ungaris EMil. Mainida võiks ehk ka Brno loomaia külastamist.

Kas Portugali ja Hispaaniale veel mahub?

Äi mahu! Kõik kohad on koondise veterane paksult täis. Noortel ja lootustandvatel talentidel ei ole mõtet oma kaela Hispaania ja Portugali poole keerama hakatagi. Istugu aga kodus edasi! Vat kuda meie omal ajal...

Kes võidavad Šveitsis teatejooksud?

Naistest Šveits, meestest Norra.

Mitmenda koha saab Eesti teatemees(nais)kond Šveitsi MMil?

Meeskond saab 14. koha. Selle numbri võtsin laest, sest mul pole aimugi, kes MMiks valmistuma hakkavad ja milline koosseis lõpuks kohale jõuab.

Kui kõik tänased parimad pojad püha üritust väga tõsiselt võtaksid, siis võiks ka esikümnesse jõudmise võimalustele mõtlema hakata.

KIRTI REBANE (28)

SK Saue Tammed/Liedon Parma, AS Jalajälg, pearaamatu-pidaja /TTÜ ärikorralduse magistrant

Millistel distantsidel osalesid, kus tegid parima jooksu?

Jooksin kõik, mis võimalik, A-finaalis vaid EM-i tavaraja.

Parim jooks jäi ilmselt tege-mata. Täiesti talutavad olid EM- lühiraja ja sprindi eeljooksud. Viga vastavalt ca 3 ja 1 minutit, millega kahjuks enam finaali ei pääsenud. See oligi kõige negatiivsem üllatus.

Puudu jäi nii jõust kui ka tehnilistest oskustest. Enne võistlust arvestasin kohtadega 30 piirimail, tegelikkus oli 47-60. Paljud naised, kellega veel 2 aastat tagasi võrdset jooksin, on mööda arenenud.

Eriti oleks tahtnud joosta

sprindi finaale - need tundusid kõige lähedamad võistlused. Tavaraja finaalis oli minule liig juba esimese 3 KPga ca 150 m tõusu - peale seda vigastasin ilmselt väsimusest põlve ja võistluse käigus ka kergelt mõlemat hüppeliigest.

Millised järelused tegid EMist järgmise aasta MMI Šveitsis silmas pidades?

Naiste tase läheb üha tihedamaks. Nüüd tuleb juba eeljooksus iga sekundi eest võidelda. Kesk-Euroopa maastikutel tundub tase eriti ühtlaselt kõrge olevat.

Enda treeningutes tahan teha rohkem spetsiifilist jõutreeningut, eriti mäest üles- ja allajooksmise lihastele ja kiiret jooksu võimalikult magiselt maastikul.

Kaarditreeninguid tahan teha lühikestel radadel täiskiirusel, et reageerimiskiirust ja tehnikat parandada. See võimaldaks ka oma lemmikdistsantsil - sprindis - paremini joosta.

Eredaim elamus väljaspool võistlust?

Ungari keskaegses stiilis bankett ja Brno loomaaed. Elamine hotellis oli tõeline luksus.

Kas Portugali ja Hispaaniasse veel mahub?

Loodan vähemalt ise esmakordselt sel aastal mahtuda. Üldiselt peaks seal ruumi veel olema.

Kes võidavad Šveitsis teatejooksud?

Meestest Šveits ja naistest

Rootsi.

Mitmeenda koha saab Eesti teatemees(nais)kond Šveitsi MMil?

Teatenaiskond saab 3. koha.

SIXTEN SILD (38) OK Võru/OK Triangeln, OÜ Motelso (Kubija hotelli omanikfirma) juhatuse liige

Millistel distantsidel osalesid, kus tegid parima jooksu?

Osalesin Tšehhis tavaraja B-finaalis, ja teatejooksus. Pärast enam kui nädal aega kestnud võistluste jälgimist ja kaasaelamist tekkis ka omal tahtmine ennast liigutada. Kõik meie jooksjad startisid mitte midagi otsustavas B-finaalis ja nii võisin minagi pingevabalt orienteerumismõnused maitsta. Tavarajal õnnestus valida paras edasilikumise kiirus, nii et treenimata keha suutis lõpuni välja joosta ja ei jäänud kõndima. Mõningase üllatusena iseendale jääme Tarvoga lõpuprotokollis kohta jagama.

Teatevõistlusel jooksin Eesti esindusmeeskonnas ankruetappi ja sain Olle ja Tarvo hiilgejooksude järel rajale neljandana. Viimase etapi avakolmandiku järel oli Eesti tõusnud isegi teisele kohale, kuid siis juhtus see, mis pidigi juhtuma - liiga äge algus maksis kätte ja karstiaala tõngermaal asunud kaksikpunktiga ekslesin 6-7 minutit enne kui mõistus taas

selgines. Suur rong oli selleks ajaks möödunud ja jäi üle vaid turvaliselt finišini "tiksuda".

Maastikud olid mõlemal alal tüüpilised igavavõitu, suurte laugete nõlvadega Kesk-Euroopa tüüpi. Põnevaks vahelduseks oli vaid eelpoolmainitud karstipiirkond.

Tavarajal oli rajameistril õnnestunud üks ülipikk teevalikuetapp, mida lahendati mitmel erineval moel ja mille parima lahenduse leidmisega meie jooksjatel oli raskusi. Kodustel maastikel ei ole selliseid etappe võimalik planeerida. Vastav maastikutüüp puudub.

Millised järelused tegid EMist (tervest MKde blokist) arvestades järgmise aasta MMI?

Kuna MM-il on tavarada ja teade sama tüüpi maastikul, kui Tšehhis (ehkki järsemate nõlvadega), siis on seal eelkõige vaja "tugevaid tagajalgu" ja oskust pikkadel etappidel õige teevalik teha. Soorituse tehniline osa ei tohiks meie jooksjatele probleemiks olla. Lühirajal tuleb aga tegemist väga tehnilise ja huvitava maastikuga, milleks saab minu arvates treenida ka Eestis ja Skandinaaviamaades, kuid oleks tarvis tingimata enne MM-i näha ka korraldajate pakutavat näidismaastikku. Meie jooksjate kesk-Euroopa kogemus osutus suhteliselt väikeseks ja seetõttu arvan, et järgmise aasta kevadel oleks vajalik vähemalt 3-4 päevane treeningulaager MM-I harjutusmaastikel. Kohapeal on siiski juba tänavu käinud Olle.

Millegi märkimisväärse saavutamiseks tuleb MM-il kahtlemata olla eelkõige füüsiliselt "elu parimas vormis". Harjutama tuleb haka-ta juba täna!

Eredaim elamus väljaspool võistlust ?

Reisi toredaimad tunnid olid minu jaoks Ungaris kui enne banketti lavastati meile kõrgel mäe otsas (lausa tähistaevas) trooniva keskaegse kindluse all heatasemeline rüütliturniir.

Tublid madjaritemaa pojad demonstreerisid iidsete relvade kasutamist, täpsuslaskmist, mõõgavõitlust ja mis eriti populaarne - südamedaamidele lilled kinkimist. Samad vaprad sõdalased osutusid hiljem hii-

Sixten Sild Tšehhis = Comeback!?
11 aastat MMI pronksmedalist.

Foto Tarvo Avaste

glaslikus maa-aluses restoranis ettekandjateks, kes töid keskaja kombes ja hinguse ka banketisaali. Banketil söödi näiteks kättega, nuge-kahvleid kasutamata!

Kas kevadised treeninglaager Portugalis ja Hispaanias on mõttekas kulutus?

Rääkides treeningvõimalustest Pürenee poolsaarel on selge, et seal varakevadel harjutamine sobib Eesti orienteerujatele suurepäraselt. Pärast tuimavõitu mahutreeninguid läbi talve on see heaks vaimu kosutuseks ning annab sujuva käivituse kaardikäsitlusoskustele uueks hooajaks.

Mitmed meie paremate seast on kasutanud seda võimalust varakevadel klubi või sõjaväe toel soojas kliimas kaartidel harjutamas käia. Kui rahakott vähegi kannatab, siis soovitan soojalt.

Kes võidavad Šveitsis teatejooksud?

Pakun favoriitideks nii meeste kui naiste seas kodukamaraal võistlemaid šveitslasi.

Naiste võimsus on neil juba praegu aukartustäratav ja meeste seas kasvab tihe riigisisene konkurents järgmiseks aastaks ilmselt vanale kaardiväele paar-kolm uut tippmeest juurde.

Järgneb lk 12

Eesti naiskond: Anu, Maret ja Kirti.

Foto Kirti Rebase erakogust

AUSTRALIAS VÕIDU KÄNGURUDEGA

Lauri Leppik

Veteranide o-jooksu maailmameistrivõistlused peeti seekord esmakordselt veteranide maailmamängude raames. Maailmamängude aura andis ehk orienteerumisele juurde igatsetud olümpiameeleolu, ent kauge koht - Austraalia - mõjus osalejate arvule kaunis drastiliselt.

Kokku võttis mõõtu ca 1300 veteranorienteerijat ehk ligi poole vähem kui eelmisel aastal Leedus. Esindatud oli 32 riiki, konkurentsilt suurima delegatsiooniga seejuures võrustajamaa.

Eesti eest oli seekord väljas 12 orienteerijat, kes oma tasemelt-eesmärkidelt jagunesid kolme enam-vähem võrdse suurusega rühma.

Oli oma vanuseklassides Eesti tugevamaid tegijaid. Oli kroonilisi o-sõltlasi, kes osalevad pea kõigil võimalikel Eesti o-võistlustel. Ja oli neid, kes enda kohta märkisid, et osalevad ainult neljapäevakutel ja MM-il.

Veteranide MM on paljude jaoks muidugi tugeva turismi- maiguga üritus, ent sportlik väljakutse oli seekordsel võistlusel tõsine. Võistlustander asus Melbourne'st pooleteistunnise autosõidu kaugusel asuva Bendigo kullakaevurite linna lähedal.

Kvalifikatsioonivõistluse maastikku Glenluce's kirjeldati kui nina-orvand tüüpi.

Kaardipildis domineeris 2 värvi: valge - mis tähistas hästiläbitavat eukalüptimetsa - ja pruun - 5 meetri intervalliga kõrgusjooned. Veidi oli kaardil ka musta värvi - üksikud rajad, kivid ning musta "linnukesega" tähistatud 19.sajandi kullaotsijate tegevusest maha jäänud kuni 20 meetri sügavused õõvastavad šahtid.

Üksikud sinised katkendlikud jooned tähistasid kohti, kus kunagi oli vett olnud. Ning tõesti, nende eukalüptimetsade ja võrreldes olid Eesti metsad

tänavu ikka väga märjad. Joostes krõpsus jala all tuhkuiv eukalüptikoor, mahalangenud puud ei kõdunenud, vaid olid kuivanud kivikõvaks.

H35 rajal tuli mõlemal kvalifikatsioonipäeval läbida ca 10 km pikkune rada, tõusude kogusummaga ligi 500 m. Rada ei olnud tehniliselt eriti keeruline, ent see-eest füüsiliselt raske. Mõnikord päästis rängast tõusust orgupidi möödajooks, ent mitmest 50 meetrist tõusust polnud pääsu.

Tähelepanu nõudis suurevormilise reljeefi lugemine. Johannes Tasa sõnadega: *Joont nagu polegi, aga mäge on küll.*

Kui meil armastavad kaardimeistrid sageli reljeefivorme kaardipildis üle rõhutada, siis siin tähistasid pruunid horisontaalsed lihtsalt samakõrgusjooni, mistõttu kaardipildis vaevumärgatav joonekõverus võis looduses tähendada suurt orvandit.

Kui Eesti metsades joostes kohtab metsaelanikke haruharva, siis siin sai kiiresti selgeks, et kokkupõrge kanguruga on täiesti reaalne võimalus. Hüppavaid kukrulisid kohtas metsas pea igal võistluspäeval. Lisaks sundis alalhoiuinstinkt pidevalt vaatama jala ette, et mitte astuda kogemata peale mõnele maole, keda korraldajate sõnul sellel aastaajal küll vähe liikvel pidi olema.

Oma vingerpussi mängis ka oktoobri alguse salakaval kevadilm, mis enamikul eestlastest varem või hiljem nina

vesiseks tegi. Päikese käes hakkas kiiresti palav, ent niipea kui päike kadus pilve taha, lõikas ihust läbi jääne tuul, andes märku, et Antarktika ei olegi Austraaliast nii kaugel.

Enamikus võistlusklassides oli eeljooksude sisuliseks ülesandeks (orienteerumiselamuse pakkumise kõrval) seekord lihtsalt võistlejate füüsiline kurnamine. Kuivõrd paljudes vanuseklassides oli osalejaid ca 80 või alla selle, said kõik osalejad A-finaali. Vaid H50, H55 ja H60 mehed pidid A-finaali pääsemise eest vaeva nägema.

Finaalid peeti Mount Kooyoora rahvuspargis, samal maastikul oli toimunud 1985 a. tavaraja o-jooksu MM.

Eukalüptimetsaga kaetud Mount Kooyoora graniidimägi kerkis müstiliselt ümberringi laiuva tasandike keskelt. Tõesti finaali vääriline paik!

Kuna sinne maastik erines kvalifikatsioonivõistlusest kardinaalselt, korraldati finaali eel eraldi harjutusvõimalus (model event). Sellest oli kaardimeistri nägemuse tabamiseks küll veidi abi, ent mitte väga palju.

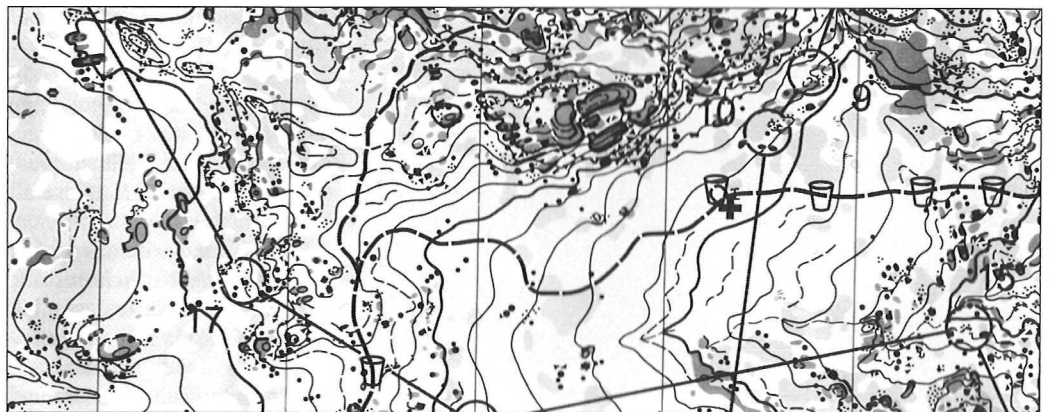
Kaardipildi põhivärvideks olid roheline, pruun ja must, sekka halle laike. Neist esimene viitas tihedamale alusmetsale ja mahalangenud puudele, mis tegid edasiliikumise kohati vaevaliseks.

Tükike finaalmastikku

Foto: Lauri Leppik

Ent põhiliseks mõistatuseks oli siin graniidi kujutamine. Erineva suurusega mustad täpid, triibud ja kolmnurgad, pruunid täpid ja hallid laigud kujutasid looduses üsna ühesuguseid graniidilahmakaid. Erinevus pidi seisnema selles, kas lahmakas on maas kinni või maast lahti, ühes tükis või murdunud osadeks jms. Et igale kivile tema omaduste tuvastamiseks tiiru peale tegemine ja läbikoputamine ei tundunud reaalne, siis sai selgeks, et

Ja sama maastik kaardil kujutatuna...

Euroopa meister Emil Wingstedt

Kirti Rebane

Nimi: Emil Wingstedt

Sündinud: 1975, Rootsia

Haridus: Füüsika, NTNU 1995-2002

Töö: Tehnilise füüsika insener Haldenis, Norras. 60%lise tööajaga.

Klubi: Halden SK, Norra

Parimad tulemused: 1. koht EM 2002 sprint; 2. koht EM 2002 tavarada; 8. koht EM 2000 tavarada. Norra meister 2002 lühirajal. 2 MK etapi võitu 2000 (Portugalis). Rootsi MV 3. koht lühirajal 1999. Kahekordne üliõpilaste individuaalne maailmameister.

Millal alustasid orienteerumisega ja kuidas läks?

Oma esimese võistluse jooksin 8 aastast. Mul läks kohe alguses päris hästi, kuigi tavaliselt oli alati keegi ikka minust parem.

Mida pead oma parimaks tulemuseks orienteerumises?

Raske öelda. Arvatavasti mõtlen ma sellele alles kui olen võistlemise lõpetanud. Loodetavasti on mu paremad tulemused veel ees.

Kas Sul on treener või treenid iseseisvalt?

Ma planeerin ja analüüsin oma treeninguid ise.

Sinu vorm on olnud viimastel aastatel väga heitlik. Millest see tuleb ja kuidas saavutasid nii hea vormi EM-iks?

Kui ma olen õiges tujus, suudan ma oma vormist maksimumi võtta. Tavaliselt jooksen väga kehvasti treeningutel ja väiksematel võistlustel. Seetõttu võtab mul vahel liiga kaua aega ka õige tunded saavutamine. Sel aastal vajasin neli kuud Euroopa meistrivõistlusteks keskendumiseks. Selline valmistumine ja palju raskeid treeninguid viisid mind vajalikku vormi.

Kui palju Sa treenid ja kuidas?

Ma ei ole kunagi oma treeninguid üles kirjutanud ega tunde või kilomeetreid arvestanud. Korralik treeningnädal koosneb umbes 10st erineva pikkuse ja intensiivsusega treeningust.

Minu treeningufilosoofiaks on teha vaid kvaliteetseid treeninguid, nii et iga treening arendaks mingil moel mu võimeid. Näiteks tund aeglast teejooksu ei arenda mind, seega väldin ma selliseid treeninguid.

Lisaks jooksmisele teen ma ka mõnevõrra jõutreeninguid ja sõidan rattaga. Samuti teen ma vahel tehnikatreeninguid, kuigi tavaliselt on mul sellistel treeningutel raskusi keskendumisega.

EM sprindi autasustamine.

Foto Kirti Rebane

Millised on teie klubi-treeningud Halden SK-s?

Talvel on meil erinevat tüüpi treeningud - näiteks intervall-treeningud, pikad jooksuotsad ja kaarditreeningud.

Kas sa teed ka vaimset või psühholoogilist treeningut?

Ei.

Mis on Su eesmärgid 2003. aastaks ja kas kavatsed midagi oma treeningutes muuta?

Ma tahaksin MM-lt medali võita, aga see saab arvatavasti olema raske. Seal õnnestumiseks peab mu ettevalmistus olema eriti hea. Arvatavasti treenin samamoodi edasi kui seni - arenguruumi jätkub.

Mis on Su lemmikdistsants? Kuidas suhtud uuendustesse (sprint, ühisstart jne)?

Mu lemmikdistsants on tavarada eraldistardist. Ma ei ole kindel, kas tiitlivõistlustel kunagi veel sprindidistsantsi jooksen.

Ilma hajutuseta ühisstartid

võistlused on minu jaoks äärmiselt ebahuvitavad. On võimalik välja mõelda palju huvitavaid võistlusvorme kui vaid mõeldaks piisavalt orienteerumispoole säilitamise peale.

Miks Sa valisid Norra klubi?

Olen Norra klubi eest jooksnud alates 1995. aastast (NTHI). Mul ei olnud mingit erilist põhjust Norrasse kolimiseks, aga ma olen oma valikuga rahul. Halden SK-sse vahetasin seoses töökohta saamisega Haldenis. Loodan klubilt saada meditsiinilist tuge, kvaliteetseid kaarte ja kaarditreeninguid.

Mida Sulle meeldib teha tööst ja treeningust vabal ajal?

Lemmiktegevusteks on maitstva söögi valmistamine, muusika kuulamine ja kinoskäimine.

graniidi järgi orienteeruda hästi ei saa ja millegi muu järgi orienteeruda suurt ei ole. Seega jäi finaalis üle loota õnnele, et punktid ise metsas vastu tulevad ja teatavasti sellist asja orienteerumises enamasti ei juhtu.

Nii ka läks ja mitte ainult minul. Eestlaste jaoks kõige nukramaks kandidiks osutus kaardi kirdenurk, kus laugemal nõlval oli hulk sarnase kujuga graniiti. Kui seal kontakt kaardiga kadus, siis juba kauaks, sest kogu ümbrus tundus eristamatult sarnane ning kohti, mille järgi ennast uuesti

kindlalt paika panna, pidi otsima kaugemalt.

Peep Koppel kohtas oma eksirännakutel selles kandis ka madu, õnneks läksid kohtumise järel Peebu ja mao teed jälle rahumeelselt lahku.

Eestlaste parimaks saavutuseks MM finaalis jäi Tõnu Tánava 23.koht (61 lõpetaja seas) H35 klassis. Kvalifikatsioonivõistlustel häid jooksu teinud Johannes Tasa ja Andres Käär platseerusid H50 klassi A-finaalis võistlejaterivi keskele, vastavalt 40. ja 41. kohale.

MM-i järel tegi Eesti delegatsioon kaasa Tasmaania 3-päevajooksul St. Helens'i lähedal. Sealne maastik meenutas reljeefivormidelt MM kvalifikatsioonimaastikku, ent iseloomulikuks lisandiks olid järsuservaliste uhtorgude labürindid.

Samal maastikul oli 1992 a. peetud veteranide maailmakarikavõistlused (veteranide MM-i eelkäija).

Eestlased näitasid enda kiiret õppimisvõimet eukalüptimetsades jooksmisel ning hõivasid 3 hõbedast pjedestaalikohta: Lea Leppik (D35), Johannes

Tasa (H50) ja Kalju Tilk (H60).

Mõistagi mahtus üle kahe nädala kestnud reisi ka üht-teist peale orienteerumise. Suurimat elamust pakkusid piltpostkaardi värvidega rannik Suurel Ookeaniteel ja kohtumised Austraalia fauna esindajatega - kangurud, kooalad, vombatid, Tasmaania kuradid, papagoid, kakaduud, pelikanid.

Ja kadudeta tulime kõik sealt kaugelt maalt tagasi.

(4. Euroopa MV; algus lk 6)

Ei maksa unustada, et Šveitsi mehed on lähiminekis võitnud 4 MM-teadet järjest! Kusjuures alati on favoriitideks peetud eelkõige skandinaavlasti.

Mitmenda koha saab Eesti teatemees(nais)kond Šveitsi MMil?

Loeksin suureks õnnestumiseks esikümne koha kaitsmist. Kuid väga reaalne on oht kukkuda kohtadele 11.-15. Sellest veelgi viletsam koht oleks fiasko.

Sprindivõistluse maastik. Finaaljookse said pealtvaatajad jälgida kõrge mäe otsast, kust jooksjad terve raja ulatuses näha olid.

Foto: Tarvo Avaste

MARET VAHER (29)

OK Põlva Kobras/Hiisirasti, AS Rõngu Mahl, tootmisjuht.

Millistel distantsidel osalesid, kus tegid parima jooksu?

Vahele jätsin ainult EMI sprindi B-finaali. Ilm oli siis eriti vihmane tuuline ja külm ning maastikuks ka 95%liselt avatud stepp - ei tahtnud hom-

mikusele jooksule enam lisaks juurde külmetada, aga olin ettevaatusega juba hiljaks jäänud..

Kodus ma nii haigena nagu ma järgmistel päevadel EMI tavaraja finaali ja MK etappe Tšehhis jooksin, poleks trenni küll läinud...

Sellest hoolimata pean oma parimaks jooksuks EMI tavarada: kehvast enesetundest hooli-

mata suutsin end pingutada ja teha tehniliselt selle aasta tiitlivõistluste puhtaim jooks. Õnnetult läks raja keskel, kui ei märganud kibuvitsapõõsaste vahelt läbikäiku ja tegin ca 2-3 minutilise ringijooksu, mis lõppes veel ca 1,5 min veaga.

Eredaim elamus väljaspool võistlust?

Banketti on piisavalt kiidetud, toonitan siis imeilusat Kesk-Euroopa sügist: kastanipuid Sümegis, lehesadu, sügisvärvides mäenõlvu.

Kas Portugali ja Hispaaniasse (kevadisse jook-sulaagrisse) veel rahvast juurde ka mahub?

Jah, tulge aga! Natuke raha peab olema ja kõvasti tahtmist seda raha sporditegemisse investeerida ka. Niisama jalutama vast pole nii kaugele mõtet sõita, seega "natuke" trenni ja vastavalt laagris kehtestuvale korrale ka süüa teha peab tahtmine teha olema.

Kes võidavad Šveitsis teatejooksud?

Meestest Šveits või Soome, naistest Šveits.

Mitmenda koha saab Eesti teatemees(nais)kond Šveitsi MMil?

Leedukaid võiks ju ühel heal päeval võita! Seega 6. koht on täiesti reaalne!

Ajalugu | PAJATUSI SÕJAEELSEST ORIENTEERUMISELUST

Orienteerumisvõistlustest Eesti kaitseväes

Vello Viirsalu

Nõos 1. mail 2002

Sobiliku kirjelduse orienteerumisvõistlustest sõjaeelses Eesti kaitseväes on kirja pannud tallinlane, tuntud laskur ja NLiidu meister Heinrich Tomberg (1907-1987).

Refereerime seda, kuid tekstis leiduvad orienteerumine ja orienteerimine on parandamata:

Saatsite järelepärimise õigele mehele, kes Teile annab selge pildi Eesti aegsest orienteerimisest. Minu esimene orienteerumine võistlus toimus 1927.a. juuli kuus, kui olin allohvitseride kooli suve laagris Pääsküla jaama lähedal.

Võistlusest võttis osa kaheksa meeskonda, viis sõjaväe ühendatud õppeasutusest ja kolm allohvitseride koolist. Meeskond koosnes viiest mehest, üks meeskonna vanem ja neli orienteerijat.

Vanem sai kohtunikult ümbriku, milles oli viis kaarti ja lisa paberileht, sellele oli märgitud X-Y teljel otsitav koht. Ümbriku võtmise momendist hakkas aeg lugema.

Iga mees mõotis välja koha, kuhu ta pidi jooksma ja näitas kohta meeskonna vanemale. See oli selleks, et kõige kaugemale läheks parem orienteerija jooksja. Orienteerija läbis ainult ühe koha, ja kohe tagasi. Viimasest orienteerijast võeti aeg.

1930. a. olin jälle allohvitserite täiendus kursustel. Võtsin jälle orienteerumise jooksust osa, siis viidi võistlus läbi Pääsküla platool. Võistlusest võttis osa viis meeskonda. Kõige lühem jooks 3 klm ja kõige kaugem 5-6 klm.

Võistluse tingimused olid samad, mida eelpool kirjutasin. Riietus allohvitseri suvevorm, suvepluus, müts, rihtm ja kaarditasku. Igal võistlejal pidi

olema selge kaardi lugemine ja X-Y telje mõiste ja antud koha kiire välja mõõtmine.

Igal aastal määras kaitsevää staabi õppeosakond diviisidele võistluste ajad, talvel 10, 15, 30 klm ja orienteerumise suusatamine, suvel kergejõustik, orienteerumise jooks.

Iga väeosa võis välja panna ühe meeskonna, kuid üksiklaladel osavõtmine vabatahtlik. Võtsin paljudest diviisi poolt korraldatud võistlustest orienteerumistest osa, talvel suusatamine, suvel jooks. Võistlesin orienteerumise jooksus-suusatamisel 1927-1935.a. kümnel korral. Esimest korda võistlesin 1927.a. sõjakooli kursantidega Pääskülas, eks neid võistlusi oli neil ka varem.

Minu orienteerumise võistluste aastatel eraorganisatsioonisi võistlustel ei esinenud. Eestis kuulus orienteerumine ainult kaitsevää-

lastele. Minu teada oli kaart poolsalajane dokument. Võistlusi korraldas kaitsevää staabi õppeosakond ja ka väeosade ülemad. Kaitsevää staabi õppeosakond pani välja rändamiseks hõbe karika, paljud tahtsid seda karikat omada. (Jutt on hõbedasest rändauhinnast «Võitja», mille sai parim võistkond - märkus V.V.).

Kaitseväälaste hulka kuulus palju häid kergejõustiklasi, väga häid suusatajaid ja orienteerujaid. Eesti ajal oli sarnane tõekspidamine, hea orienteerija pidi olema hea suusataja, ta ei tohtinud tagasi sõidul ühtki mtr. kaotada, sest aeg võis lugeda ju temast.

Sõjaeelsetel aastatel orienteerumises võistelnud Ago Aava on selgitanud, et hõbekuju Võitja oli kaitseväägede staabi poolt välja pandud rändauhind parimale jaole o-jooksus.

Raimo Mäkelä

Kaidi Oone

Raimo Mäkelä, üks Eesti orienteerumise toetajaid, sündis 59 aastat tagasi Kesk-Soomes Keuruu nimelises linnakeses.

Mõned aastad hiljem alustas Raimo sealsamas kooliteed ning sealsamas ühines skautidega. Skaudid olidki need, kes tõid Raimo orienteerumise juurde.

Esimesed orienteerumisharjutused tuli teha must-valgetel fotokaartidel, sest siis, aasta võis olla 1957., Keuruus veel korralikke kaarte ei olnud.

Esimene klubi, millega Raimo ennast sidus, oli Keuruun Kisailijat ning see on talle endale paljudest klubidest, mille ridades aastate jooksul on õnnestunud osaleda, kõige enam meelde jäänud.

Kuus aastat tagasi tõi töö Raimo Eestisse. Raimo töö on seotud metsaga, hetkel küll rohkem kontoritooli kaudu - AS-s Mets ja Puu arendusdirektoril metsa väga tihti asja ei ole.

Metsandusega on Raimo olnud seotud viimased 35 aastat. Ka Helsingi Ülikooli õppima asudes valis ta oma erialaks just laaned ning kooli lõpetades sai temast kõrgelt haritud metsaülem.

Esimene töökoht oli EnsoGutzeit OYs, Lieksas,

metsaülevaataja abina.

Metsandus paelub Raimot seetõttu, et sellel erialal töötades on võimalik veeta palju aega metsas. Aga nagu eespool tuli tõdeda, praeguses, justnimelt metsandusega seotud ametis, saab puude ja värsket õhu kätte väga harva ja enamasti tuleb selleks võtta kapist jooksunupud ja kompass ning minna orienteeruma.

Hetkel harrastab Raimo orienteerumist pigem tervisespordina ning tõsisemaid eesmärke ta sellel spordialal ei oma. Küll aga on alati hea meel võtta 10 kilo alla või tulla OK Orioni meeskonna liikmena EMV teatejooksus medalile.

Tõsisemad sportlikud saavutused orienteerumises jäävad tal aga 1960.-70ndatesse aastatesse, kui Raimo Mäkelä tuli oma regiooni meistriks juunioride klassis ning juba mõne aasta pärast kuulus Soome juunioridest esimese 15-20 hulka.

Raimot paeluvad pikad distantsid - ta on osa võtnud viiest jooksumaratonist, osalenud suusamaratonidel, s.h. Vasaloppetil (viimasel nimelt paar aastat tagasi) ning sõitnud rattaga läbi Den Store Styrkepröveni (540 km rattasõitu Norra mägedes, mille läbimiseks kulub ilma magamata keskmiselt 20 kuni 24 tundi).

Erilised mälestused on

Raimol "Soome Ernast", mille ta on osalenud üle 10 korra ning kus parimal aastal võitis ta oma paarilisega II koha.

Spetsiaalset trenni Raimo orienteerumissooritusteks ei tee, kuid rattasõit, jooksmine, pallimängud ning talvel suusatamine aitavad vormis püsida.

Talvel tuleb orienteerumiseks ära kasutada vähesed suusaorienteerumise võistlused, kuid kahjuks hakkab neidki meie lumeolude tõttu napiks jääma. Möödunud talvel õnnestus Raimol suusaorienteerumise võistlustel käia kahel korral ja mõlemal korral sadas vihma. Hetkel, nagu Raimo ise ütleb, on ta pigem laisk.

Raimo koduklubi Eestis on olnud esimesest "Eesti aastast" alates OK Orion. Eriti kiidab Raimo klubi meeskonda, kellega, nagu juba eelpool kirjas, on ta võitnud ka medaleid EMV teates omas vanuseklassis. Ja hea on võistkonna vaim, mis on Raimo jaoks olulisem kui hea koht mistahes tiitlivõistlustel.

Lemmikmaastikeks on Viitna ümbruse reljeefised metsad, risu talle ei meeldi ning parim ilm orienteerumiseks on kuiv ilm - vihm teeb prillikliasid uduseks.

Mõned aastad tagasi teati väljaspool Eestit meie orienteerumist vaid paari nime - enamasti Sixteni ja Külli, kaudu. Täpselt nii palju teadis Eesti orienteerumist seestpoolt ka Raimo ning siia tulles ei olnud tal ühtegi tuttavat Eesti orienteerijat.

Kuus aastat elu Eestis on seda pilti oluliselt muutnud ning praegu on Raimo siin kui oma.

Kui küsisin, mis on Eesti ja Soome orienteerumise peamiseks erinevuseks, vastas Raimo pikemalt mõtlemata: "Soomes on tase väga kõva. Mistahes klassis. Soomlased teevad palju rohkem trenni."

Raimo toob näiteks oma venna, kes võitis H55 klassis Soome meistritiitli ja kelle treeningkoormus on peaaegu sama kui meie põhiklassi meestel.

Raimo Mäkelä 1998. a Foto erakogust

Ka koostöö Eesti orienteerumisklubide vahel võiks olla oluliselt parem, sest hetkel kulub palju energiat "tühja peale".

Raimo peab väga oluliseks klubide tööd laste ja noortega, sest nendest saab kõik ju alguse. Nii on Raimo oma firmade abiga toetanud noori OK Orioni klubi orienteerujaid, tõsisem toetus kuulus paar aastat tagasi klubi toonasele tugevale kolmikule Ollele (Kärner), Marekile (Nõmm) ja Timole (Suppi).

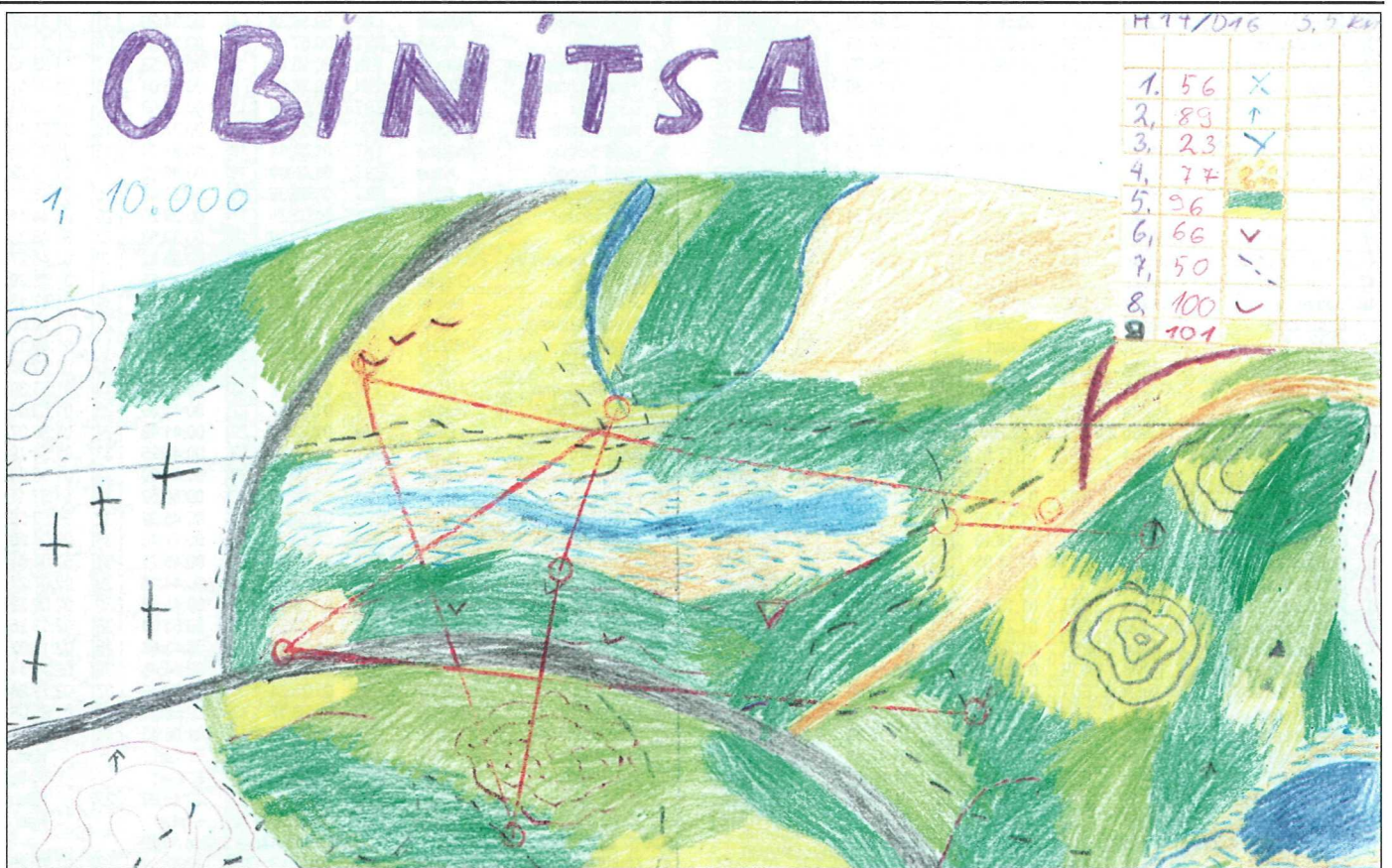
Tema abiga on OK Orion saanud endale SI-süsteemi ning toetust on saanud tunda kõik, kes on tellinud klubi o-riided.

Eesti orienteerujad moodustavad Raimo sõnul väga hea seltskonna ja selle seltskonnaga tehakse palju ära. Erinevalt Soomest on Eestis säilinud amatöör-sport ning väga palju tehakse tasuta tööd. See paneb tundma ühtsena ning hoiab orienteerumise juures ka neid tegijaid, kes aktiivse spordi tasemel orienteerumisega enam ei tegele.

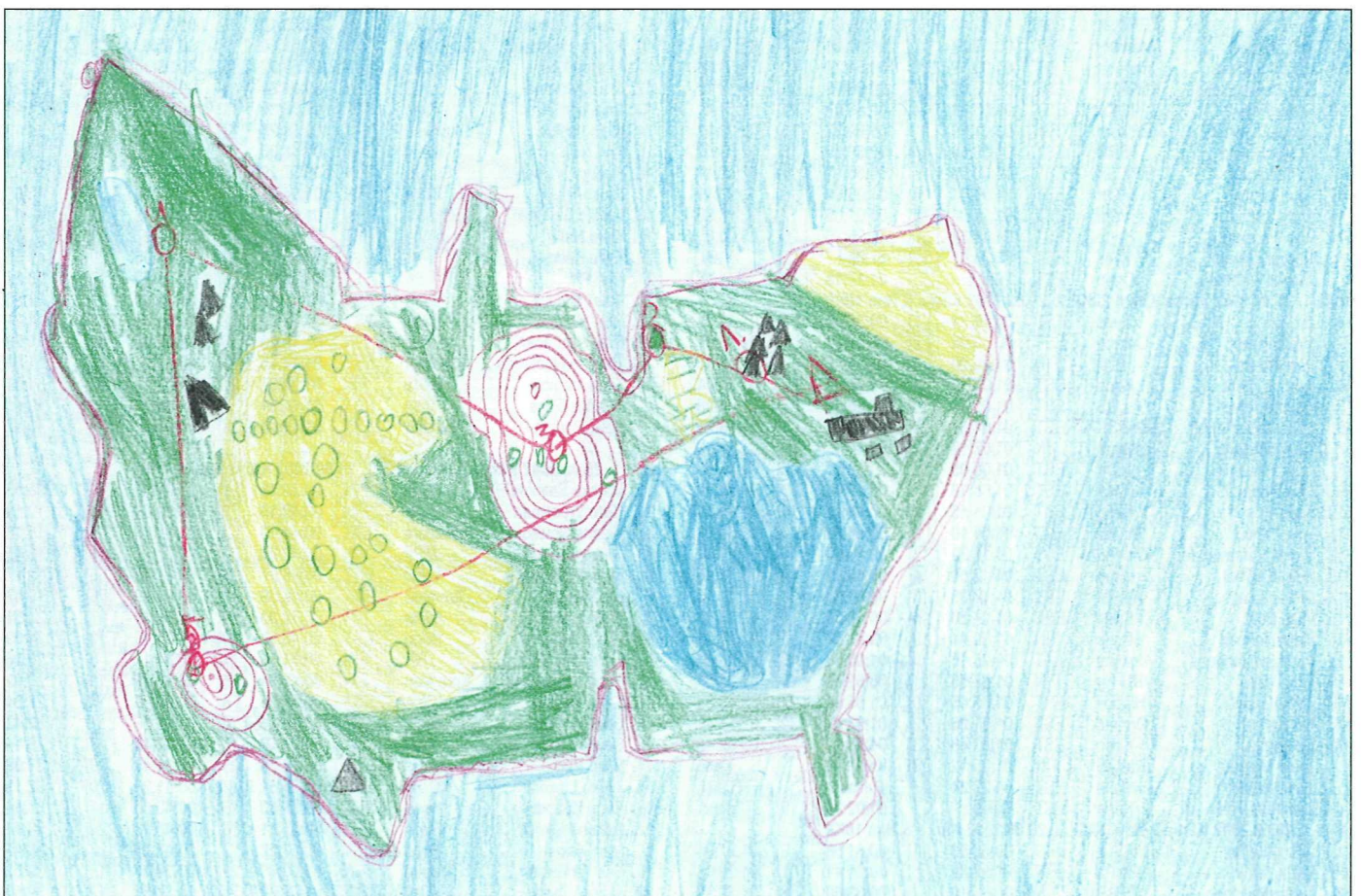

Mati Tõnus, Raimo Mäkelä ja Kalju Tilk kuulusid võidukasse Orioni võiskonda EMV teatejooksus 2001. a H55+ klassis.

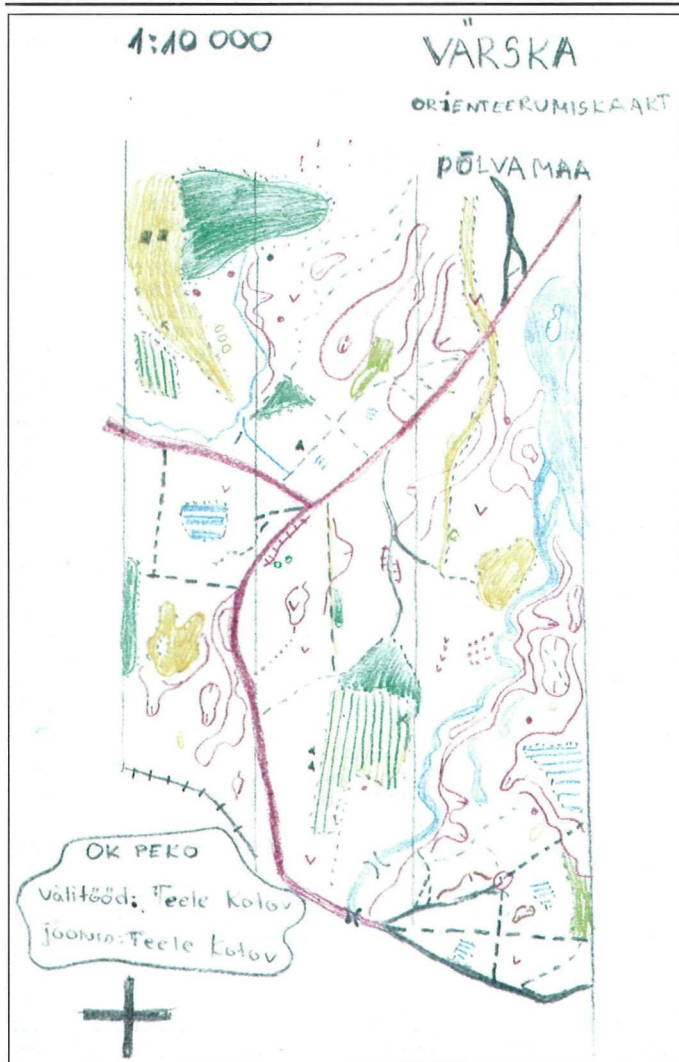
Foto erakogust

Autor: KERSTIN UIBOUPIN (10a) OK Võru

Autor: JAAN ILISTOM (9a) OK Orvand

Autor: TEELE KOTOV (11a) OK Peko

Autor: KAIA KIVIKAS (9a) OK Iives

Tuline teema | EUROOPA MV

4. Euroopa meistrivõistlused 23.- 30. september, Ungari, Sümeg

25. september *Middle distance (lühirada)*

Olle Kärner

Kell 10.00-13.00 eeljooksud
Rada 3,65- 3,7 km, 7-8 KP, 150
- 180 m tõusu, kontrollaeg 45
min.

Kell 14.00 - 16.00 finaaliid
Rada: 5.2 km 15 KP, 190 m
tõusu.

“Sa said napilt finaali!
Eeljooks läks nigelalt, olid
mitmes kohas kaardist lahti,
pildist täitsa väljas! Önn, et
sisetunne ei petnud. Finaalis
jooksed hästi! Loed kaks korda
tihemini kaarti, oled endast
kogu aeg vähemalt sada meetrit
ees. Önne hooleks ei jäta midagi.
Viga EI tee!”

Start!

1. “Loe kaarti!!!!”
Stardisirgel vaatan raja alguse
üle, üllatusena on see üsna
lihtne, esimene etapp kohe päris
labane. Sisse-elamiseks hea,
ehk saan hommikusest
kohmakusest üle!

Asi on ikka liiga labane, loen
ülejäanud rada. Ja esimeses
tulebki üllatus - ootan punkti
ninal, näen aga seda paarküm-
mend meetrit eemal künka kõr-
val. Minu number! Legend?
Künka serv! Heh, rõngas
nihkes. Pulk auku ja minekit.

2. Igav. Loen viiendat ja
seitsmendat etappi.

3. “Anna minna!” Nölv oota-
matult kõrge, otsustan üles
mitte joosta, lähen pikki mäe
äärt. KP tuleb oodatud kohas.
Kiirus on märkamatu tõusnud

maksimumi lähedale, hing
kergelt kinni.

4. “Loe kaarti!” Poolle etapil
hakkab logisema. Ei klapi enam
üldse! Kordub hommikune mis-
k...i-koht-see-on tunne.
“Rahu!” Klapitan ümbrust, ei
sobi! Jooksen edasi. Uus stopp
ja kontroll, ikka ei klapi! “Sa ei
saa vales kohas olla, mine
ninast alla!” Tormangi nina pidi
künka juurde, KP! Huh, õige!!
Siia läks paarkümmend sekun-
dit.

5. “Nüüd enam ei värista!”
Valin vasaku variandi, mis
tehniliselt kindlam, aga pisut
suurema tõusuga. Saan o-rütmi
tagasi ja pingutan tõusul nagu
jaksan. Üleval on jalg juba väga
raske ja silme eest virvendab.

6. Lihtne.

7. “Füüsiliselt raske etapp,

kannatad ära!” Variante pole,
otse on vaja minna. Esimesel
mäel olen juba üsna pehme, alla
joostes tunne jälle paraneb.
Teine mägi. “Go, go vere-
maitse-suus!”

8. “Tempovahetus!” Önnest-
ub. KP - puu metsas!
Normaalne.

9. “Ja gaas põhja!”
Uskumatult hea tunne. Eelmine
etapp oli 29 sekundit pikk, see
oli puhkus. Nüüd tormavad
jalad peast ette ja karistus ei jää
tulemata. Jooksen valesse KP-
sse, saan kohe aru, aga 5 sek
kadus vist küll.

10. “Lihtne, jookse!!” Lennu-
tunne kestab.

*Järg ja kaart ajakirja
tagaküljel.*

Kalev Kukk

sooviks Põhja -Eestisse paremaid orienteerumismaastikke

Meelis Atonen

Kalev Kukk on Eesti poliitikas üks staaikamaid tegijaid. Riigikogusse kuulub juba 1992.aastast. Tookord kümme aastat tagasi oli Kalev Rahvarinde valimisliidu esindaja, järgmised korrad 1994.aastal asutatud Reformierakonna esinajana.

Korra on meie intervjueritav söönud ka ministri, täpsemalt 1995-1996 teede- ja sideministri leiba.

Kalev Kukk ei ole poliitikas eesliini mees, pigem on tema tugevaimaks küljeks mõtlemine ning erakordne analüüsivõime. Sõna ei võta ta pealetükkivalt sageli, ent kui ta juba kõnetoolis seisab, võib kindel olla, et ka tulisemad oponendid seda tähele panevad: Kalevi kõne tekstid on kindlalt Riigikogu ühed sisutihedamad.

Erialalt on Kalev Kukk majandusgeograaf, 1980-aastast ka majanduskandidaat.

Erakonnas ongi tema tegevus seotud just selle valdkonnaga, ent laia silmaringiga inimesena on Kalevi sõnal kaalu ka pea kõigil teistel elualadel. Kalev Kukk on Eesti Panga nõukogu liige.

Kolleegide usalduse toel on Kalev praegu ka Riigikogu Reformierakonna fraktsiooni aseesimees.

Kalev on väga tagasihoidlik

poliitik. Ka ministrina oli tavaline, et oma tööpäeva alustas ta liinibussis teel Lasnamäe kodust tööle Tallinna vanalinna, nii nagu praegugi, Riigikogu liikmena.

Kalevi kõiki hobisid üles lugeda ei ole lihtsalt võimalik. Ta on Reservohvitseride Kogu liige, suur Saksa kultuuri austaja, oodatud inimene teadusringkondades.

Tänases loos on oluline, et Kalev Kukk on spordisõber, kelle üheks suuremaks kireks on orienteerumine. Tema pikk, TA OK värvides sportlik siluett on meie orienteerumisevõistluste tavapärase klient, kui vaid mõni tööreis segamas ei ole.

Lisaks orienteerumisele käib Kalev ka jooksuvõistlustel, mängis liigatasemel jalgpalli ning on ikka ja jälle Tartu Suusamaratoni ning Vasaloppeti stardis ja ka finišis.

Kuidas kujunesid välja Sinu sportlikud harjumused?

Sportlikud harjumused kujunesid mul koduümbruse kujundatuna Lasnamäe nõlva aluse Kadrioru poisina suuskadel mäenõlva lihvides, teiste omasugustega jalgpalli tagudes ja ka kõvematele poistele ketast ja vasarat tagasi loopides. Järjekindlast teadlikust sporditegemisest kooliaegadel ma ei sõandaks rääkida.

Itaalia 5-päevajooksul Valle di Non'is 1998.

Fotod Kalev Kuke erakogust

Millal ja kuidas alustasid orienteerumisega? Sai see raske ala Sulle kohe südamelähedaseks?

Algus oli 1975. aastal ja seda Tallinna neljapäevakutel. Tõsi,

ettekujutus kaartidest ja orienteerumisest oli mul geograafiatudengina olemas juba varemgi, mis aga kahjuks sportlikuks huviks ei pöördunud. Pealegi langes minu ülikooliaeg (1969-1974) kokku ilmselt vist küll kõige suurema mõõnaga geograafide orienteerumises. 1978. aastal sain neljapäevakute usinusmedali ja järgmisel talvel tuli esimesel märkesuusatamise võistlusel I järk, misjärel sai minust juba orienteerumissõltlane.

Kirjelda kõige eredamaid orienteerumiselamusi!

Enamasti on need seotud maastikuga. Lausa fantastilised on olnud jooksud Šveitsis 600-meetrise kõrguste vahega Alpinõlvadel 1993. aastal või siis eluohtlikel karstimaastikel 1996. aastal.

Emotsionaalsuselt ei kaalu miski üles Jukola-vestit, mida mul on õnnestunud joosta, see-

Kalev Kukk

Sünniaeg ja -koht 3.06.1951 Tallinn

Perekonnaseis Abielus, tütar ja poeg

Haridus Tallinna 13. 7-kl kool 1958–1960

Tallinna 42. Keskkool 1960–1969

Tartu Ülikool – majandusgeograafia 1969–1974

Üleliiduline Patendinduse Keskinstituut, patentoloogia 1980–1982

Teadustegevus Majanduskandidaat 1980

Töökohad Eesti TA Majanduse Instituut 1973–1990 (nooremteadur 1975, vanemteadur 1981, juhtivateadur 1989), Eesti Vabariigi valitsusnõunik 1990–1992, Eesti Panga peaspetsialist 1992, Eesti Vabariigi teede- ja sideminister 1995–1996, VII, VIII ja IX Riigikogu liige 1992–

Osavõtt esinduskogust VII, VIII ja IX Riigikogu

Kuuluvus muudesse ühendustesse Eesti Geograafia Selts, Eesti Majandusteaduse Selts, Tallinna Teadlaste Maja, Eesti Reservohvitseride Kogu,

Autasud Riigivapi V klass, Saksamaa LV Teeneteordeni Suur Teeneterist 2001

Keelteoskus Saksa, vene, inglise ja soome keel

Ajakirjandustegevus Avaldanud üle 300 artikli eri väljaannetes Eestis, Saksamaal, Ameerika Ühendriikides jm

Andmed on seisuga 20.11.01 ning pärinevad aadressilt www.riigikogu.ee - Toimetus

juures tavaliselt Soome Eduskunna (Soome parlament) meeskonnana "vahvistajana" (tugevdusena), päikesetõusu aegu 11-13-kilomeetriste vahetustena, kümnel korral.

Kogu eluks jääb meelde viimasel hetkel ärajäänud laupkokkupõrge tohtu suure metskuldiga Paluküla metsades paarkümmend aastat tagasi - suutisime teineteisest lõpuks mööduda meetrikauguselt. Edasi 5. käiguga joostes sain pidama kui olin metsast kilomeetri jagu välja saanud.

Mida arvad Eesti orienteerumise hetkeseisust? Mida peaks teisiti tegema? Milles näed edasiminekuvõimalusi?

Niiöelda orienteerumise-elu poolest (võistluste korraldus ja osavõtt, maastikud, kaardid, rajad) ei saa suurt midagi ette heita, küll jätvad aga vähemalt meeste põhiklassi keskmine ja ka tiptase soovida.

Võistlusprotokolle vaadates tundub, et olles omal ajal üksnes 21A-klassi jooksja, võiksin ma täna oma toonase tasemega Eesti meistrivõistlustel isegi kusagile 20. koha kanti joosta. See on muidugi rohelisema rohu ja valgema lume jutt.

Ega midagi suurt teisiti peagi tegema, Sixteni (*Sild*) või siis Kolla-Arvo-Juku (*Nikolai Järveoja, Arvo Kivikas, Johannes Tasa*) põlvkondi näeme me juba puhtstatistiliselt oma 1-miljonilise rahvaarvu juures heal juhul kord 10 aasta tagant. Aeg annab arutust.

Kas Eesti orienteerumise või kogu spordiürituste kalen-

der pakub Sulle kui aktiivsele huvilisele piisavalt?

Jah, pakub küll. Iseküsimus on Põhja-Eesti orienteerumismaastike nappus ja sellest johtuv küllaltki napp tõsisemate võistluste arv.

Mida arvad Eesti spordisüsteemist tervikuna?

Ei tahaks sel teemal eriti kiibitseda. Orienteerujate õnn on see, et on elatud turumajanduses juba paarikümne aasta jagu ja ise enda eest vastutatud, paljud teised spordialad hakkavad sellest alles nüüd aru saama, kui sedagi.

Eesti spordi korralduses domineerib kahjuks liialt kapitalimahuka spordi jutlustamine - vaimustusega räägitakse kümneid miljoneid maksvaist jää- ja muudest spordihallidest, unustades seejuures oluliselt suurema tarbijaskonnaga metsa- ja suusarajad (tallinlasena ootaksin ma näiteks väga raha leidmist Põhja-Kõrvemaa suusaradadele) ning enam-vähem siledad platsid, kus annaks palli taguda.

Kas elitaarsuse kumardamine on meie spordisüsteemi viga või igasuguste muutustega paratamatult ja loodetavalt lühiajaliselt kaasneva tõusikkuse kaasnähe, seda näitab aeg. Kui spordi toetamise ja juhtimise all mõeldakse oma tööd hästi tegevate kutsespordlaste järjest kasvavat premeerimist maksumaksja rahast, siis on midagi väga viltu.

Kes ja miks on Sinu meelest Eesti kõige aegade parim orienteeruja?

Sixten Sild - mees, kes on

Kalev Kukk

Foto: www.riigikogu.ee

oma taset kõige paremini tõestanud. Tõsi, tema ja Madis Aruja või 1950. aastal sündinud suure kolmiku tõestamisvõimalusi ei saa omavahel võrrelda. Naistest sama mõistetavalt Külli Kaljus.

On sport Sulle vahend enesetõestamiseks või lihtsalt nautimiseks?

Kindlasti esimene.

Kas sport on Sind elus kuidagi aidanud?

Jah, kuid seda eeskätt alateadvuslikult. Teisalt on kooliaastate huvi spordistatistika vastu päris kindlasti aidanud kujundada faktimälu.

Mille nimel üldse spordid? Sead Sa endale eesmärgid, mille poole püüelda?

Ma ei tea, ma ei mõtle sellele. Eesmärk on kõike võimalikult hästi teha. Eesmärk on kindlasti ka mitte ühtegi Tartu suusamaratoni vahele jätta või siis parandada oma mullust 6 tunni ja 15 minutilist Vasaloppeti aega.

Kas sport ja poliitika on omavahel seotud?

Enesestmõistetavalt. Spordi toel on võimalik võita odavat populaarsust, teisalt on sporditahe ja lugupidamine spordi vastu (seda loomulikult mitte spordile raha "eraldamisena") vaieldamatult terve ühiskonna eelduseks. Ja üks spordimedalitega jõua aeg-ajalt parlamentidessegi.

Kumb näib Sulle ausam, kas tippsport või poliitika?

Poliitika.

Ilmar Kirjanen:

Ma olen koos Kaleviga harrastanud orienteerumist umbes kakskümmend viis aastat.

Esimesed kokkupuuted ulatuvad Teaduste Akadeemia hiilgeaegadesse, kui akadeemias töötas palju tolaeagseid tippe ja kus oli terve asutusesisene võistluskalender.

Me töötasime erinevates instituutides, kuid oleme palju võistelnud ühistes teatevõistkondades Teaduste Akadeemia all.

TAOK moodustamisest oleme kuulunud sellesse klubisse.

Kaleviga seoses meenub kõige pealt tema komme joosta lühikestes pükstes, oli siis nõgesterikas suvi, jahe varakevad või hilissügis.

Kalev on tõenäoliselt üks enamate osavõtukordadega Tartu suusamaratonist osavõtja. Tema jooksuvõim oli juba orienteerumishooaja alguses väga hea, see tõi tihti kaasa tulemuse, et jalad jõudsid edasi kiiremini kui pea järgi tuli. See andis võimaluse temaga alati edukalt konkureerida.

Kalevile võib alati loota, kui ta kord on midagi lubanud, siis on kindel, et see lubadus ei jää täitmata.

Uue iseseisvusaja tulles suundus Kalev kohe poliitikasse. Ta on olnud pikka aega Riigikogu liige, kuulunud valitsusse, kuid oluliselt nina püsti pole ajanud, see pole kaugeltki mitte kõigil hästi edasijõudnutel õnnestunud.

Tema jooksuvõim oli juba orienteerumishooaja alguses väga hea, tunnustab klubikaaslane Ilmar Kirjanen. Foto on tehtud 1998. a Itaalias

Venemaa tuumateadlane Boris Ogorodnikov

Vello Viirsalu

Nõos 1. oktoobril 2002

Mõned head aastad tagasi iseloomustas Venemaa ajaleht *Sovetski Sport* meil Eestiski hästi tuntud Boris Ivanovitš Ogorodnikovist kirjutades teda haruldaselt tervikliku ja sihikindla inimesena, kelle tegevus on aga seejuures hämmastavalt mitmetahuline ja laiahaardeline.

Professor, keemiadoktor, Lenini preemia laureaat aastast 1966, meistersportlane matkamises, paljukordne Moskva orienteerumismeister, NLiidu koondise treener (kui 1967. a võideti sotsialismimaade *Rahu ja sõpruse karikas*), Venemaa OF presiidiumi liige. Teadlane, kirjanik. Ajakirjanik, palju aastaid olnud *Sovetski Spordi* kaastööline. Muide, 1967. aastal Bulgaarias kuulusid võidukasse NLiidu koondisesse Maire Raid, Uku Annus ja Enn Virkus.

Lisagem, et orienteerujatele on ta aastakümneid ise tuntud aktiivse sportlasena, olnud NLiidu ja Venemaa orienteerumisel üks juhtfigure, tal on NLiidu ja Venemaa orienteerumisaaloo kohta üks rikkalikumaid arhiive üldse. Tema eestvõttel hakati Moskva puhkemaastikl korraldama NLiidu Kesktelevisiooni auhindadele massilisi orienteerumisvõistlusi, kusjuures orienteerumiskaardid avaldati trükituna Moskva ajalehtedes. Tema orienteerumisharjutuste kogumikud ja raamatud orienteerujate treeningust olid omal ajal ühed otsitumad raamatud ka meil Eestis.

Sportlasena on ta saavutanud samuti kõrgeid tulemusi, üleliidulistel esivõistlustel jõudis ta korduvalt esikümnesse. Kõige esimestel võistlustel 1963. aastal Karpaatides tulid nii Boris ise kui tema abikaasa Natalja Volkova-Ogorodnikova paarismärkjooksus mõlemad kaheksandale kohale. Teised esivõistlused 1965 Permis tõid veelgi suuremat edu - Boris individuaalselt kuues ja Natalja teatejooksus Moskva naiskonnaga pronksmedalil. Talvistel üleliidulistel esivõistlustel oli Natalja Ogorodnikova veel edukam - 1967 Moskva ümbruses individuaalselt kolmas ja teatesõidus Moskva naiskonnaga esimene, teate-esikohta kordas ta 1968. aastal Kaluugas.

Eesti-Moskva suvisel maavõistlusel 1968 Otepääl oli Natalja viies ning Boris seitsmes.

Ka praegu käib Boris jooksmas - viimastel veteranide MM-võistlustel 2001 Leedus oli ta Põhjamaaade jooksjatega konkureerides oma H65 klassis neljakümnes, eespool kõigist eestlastest ja leedulastest.

Tavainimese jaoks on erilist huvi pakkunud Boris Ogorodnikovi kirjutised ning meenutused NLiidu tuumarelvakatsetuste seni kiivalt varjatud üksikasjadest ja seikadest. Ise on ta aastakümneid uurinud nii tuumapommikatsetuste kui ka Tšernobõli katastroofi tagajärgi. Tartus tundis ta huvi kohaliku kiirgusfooni ja onkohaigla radiatsiooniprobleemide vastu.

Kuigi äärmiselt hõivatud, soostus Boris Ogorodnikov vastama mõnele Orienteeruja küsimusele ning rääkima ka ise oma tegevusest nii spordi kui ka oma otsese kutsetöö vallas.

ISIKLIKKU

Boris Ivanovitš, millega Sa praegu tegeled?

Alates 1. jaanuarist 2002 töötan Ukraina Teaduste Akadeemiaga sõlmitud üheaastase lepingu alusel jälle Tšernobõlis, et põhjalikult uurida Tšernobõli katastroofi järel

4. energiaploki rusude kohale ehitatud nn sarkofaagi katuse all radioaktiivseid aerosoole.

Juuli keskel võtsin osa Valgevenes korraldatud rahvusvahelisest konverentsist, kus käsitleti radionukleiididega saastatud alade metsatulekahjude probleeme.

Puhkuse juulis ja augustis

veetsin Moskva-lähedases pioneerilaagris, kus õpetasin 10-15-aastastele lastele metsatarkusi, käisime matkamas, lapsed tutvusid kaardi ja kompassiga. Seda teen juba viiendat aastat järjest.

Kas Sa kaarte ka veel joonistad?

Üle 30 aasta olen joonistanud orienteerumiskaarte Moskva linna parkide ja linnalähedaste parkmetsade kohta. Viimase kaardi (üle 10 km²) tegin 2001. a. Puškino linna lähedale Skalba jõe äärde (40 km Moskvast põhja suunas). Seal korraldasime pikkade traditsioonidega auhinnavõistluse Grand Prix "Tulevased tähed". See on Moskva kolmepäevajooks finaalpäeva viitstardiga. Võistles 1560 orienteerujat 50-st Venemaa linnast, lisandusid külalised Lätist ja Valgevenest.

Kus Sa sündisid, õppisid, töötad?

Sündisin 21. oktoobril 1935 Moskvast, seal lõpetasin 1953. a. keskkooli. Aastatel 1953-1959 õppisin Mendelejevi nimelise Keemilise Tehnoloogia Instituudi füüsikalise keemia teaduskonnas.

Viimasel kursusel 1958. a. tulin teaduslikule tööle Moskva Karpovi nimelisse Füüsikalise Keemia Teadusliku Uurimise Instituuti ja sellest ajast töötan samas aerosoolide laboratooriumis. Esimesed tööd tegin uraanikaevandustes, kus uurisin radooni tütarproduktide aerosoole.

Seejärel hakkasin uurima tuumapommi plahvatustel (nii kodu- kui välismaistel) tekkinud radioaktiivsete aerosoolide käitumist väliskeskkonnas ja võimalusi selle radiokeemiliseks hindamiseks - tegelesin õhu seisundi kontrollimise meetodite ja vahendite väljatöötamisega.

Keemiadoktori väitekirja kaitsesin 1986, sain professori kutse. Mul on üle 200 teadusliku artikli, 8 raamatut, 10 patenti.

Teadusega tõsiselt tegelev inimene ei saa oma tegevust piirata vaid ühe organisatsiooniga. Alates 1986. aastast olen peaaegu täielikult kesk-

B. Ogorodnikov noore teadlase ja orienteerujana. Fotod erakogust

endunud Tšernobõli aatomielektrejaamas (AEJ) toimunud avarii probleemide ja radiatsiooniolukorra uurimisele nii AEJ ümbruses kui sarkofaagi sees.

Olen osalenud ja teinud ettekandeid Tšernobõli AEJ katastroofi käsitlevatel rahvusvahelistel teaduslikel foorumitel 1988-2002.

Mille eest said Lenini preemia?

Kuulusin teadlaste gruppi, kelle tööle omistati 1966. a. Lenini preemia peenkiu tootmiseks teaduslike aluste loomise eest - meil õnnestus vähendada õhufiltrites kasutatavate kiudude jämedus 1 mikronini ning välja töötada ka nende tööstusliku valmistamise tehnoloogia.

Nimetatud kiude kasutatakse kõigis aatomitööstuse ettevõtete õhupuhasseadmetes radioaktiivse tolmu kinipüüdmiseks, neist valmistatud respiraatoreid Lepestok (õieleht) kasutas Tšernobõli avarii päevil 90% likvidaatortest. Respiraatoreid tootis Sillamäe tehas.

SPORT ja HOBID

Mida meenutad noorusaegadest?

Nooruses harrastasin paljusid spordialasid.

Võrkpalli mängisin Mendelejevi-nimelise instituudi meeskonna eest kuus aastat,

suusatamises täitsin esimese spordijärgu, võistlesin meeeldi ka VTK mitmevõistluses.

Harrastasin matkamist ja alpinismi, võtsin osa tõusudest Pamiiri ja Kaukasuse mäetippudele. Matkamises oli 50-60-ndail aastail võimalik täita ka meistrinormi. Selleks tuli teha kas talviseid suusamatku paljude väliõõbimistega või välja otsida, läbi töötada ning läbida täiesti uusi marsruute inimitühjades paikades.

Mina sain meistersportlaseks, käies kahel viienda (kõige kõrgema) kategooria suusamatkal - üks üle Norilski idapoolsete mäekurude, teine Leena harujõe Vitimi piirkonda.

Mäletan, kuidas ükskord minu õise valvekorra ajal Taimõri ääres oli temperatuur 38 kraadi alla nulli. Telgi sissepääsu juures rippuvus piirustermomeetris kadus punane triip täielikult. Esimene mõte - Keegi jõi piirituse ära. Alles teise kraadiklaasiga õnnestus külmakraadid määrata.

Hiljem, 60-ndatel aastatel, keelati matkamine keerulistel marsruutidel, põhjuseks sagedased traagilised õnnetused inimasulatest kaugel.

Orienteerumises olen täitnud meistrikanidadaadi normi, olen üleliidulise kategooria kohtunik.

Kuidas sattusid orienteerumise juurde?

Et ma üliõpilasena huvitusin matkamisest, siis võtsin tihti osa ka matkajate kokkutulekutest, osalesin matkajate mitmevõistlustel, kus tuli ületada veetakistusi, kõndida mööda palki, kanda nn kannatanut, otsida maastikul kaardi järgi kontrollpunkte.

Need orienteerumiselementidega võistkonnavõistlused võlusid, eriti innustasid mind vajadus ühendada füüsiline ettevalmistus ja oskus täpselt kaardi järgi orienteeruda ning võimalus ise otsuseid vastu võtta. Orienteerumine pakkus üheaegselt

nii liikumisrõõmu kui tööd peajule. See oli kuratlikult paeluv tegevus!

Orienteerumisspordi alguseks Nõukogude Liidus loetakse 1963. aastat. Selles plaanis tuleb tänutundega meenutada meie Baltikumi sõprade, eriti eestlaste osa. Mäletan, 50ndate lõpu- ja 60ndate algusaastaid, kui Moskvas NLiidu Turismitööstuse presiidiumi koosolekutel käisid Endel Isop ja Anto Raukas.

Nad jutustasid sageli, kuidas korraldatakse orienteerumisvõistlusi Eestis ja soovitasid ka mujal laiemalt meelitada matkajaid orienteerumiskartadele. Viimase punkti minu saamisel kaardi ja kompassiga jooksjaks pani Rain Lahtmets, kellega olime 1962. aasta talvel koos matkainstruktorite alpilaagris Kaukaasias.

Esimesed üleliidulised esivõistlused orienteerumises peeti 1963. aasta sügisel Karpaatides, siis olin ma Moskva koondise eestvedajaks, võistlesin ise kaasa ning olin ka Moskva naiskonna ühiskondlikuks treeneriks. Osalesin ka järgmistel üleliidulistel esivõistlustel. Alates 1965. aastast juhtisin NLiidu orienteerumiskoondise treenerite nõukogu. Üleliidulise orienteerumisspordi presidendiks olin lühikest aega - 80-90-ndate vahetusel.

Muidugi, kartograafiline materjal polnud omal ajal see, mis kaasajal, sportlaste füüsiline ja tehniline ettevalmistus jäi alla praegusele. Aga mul on hea meel tõdeda, et ka meie andsime oma panuse sellesse, milliseks meie spordiala on saanud praegusajal.

Perekond ja hobid

Minu esimene naine Natalja Volkova-Ogorodnikova oli meistersportlane orienteerumises, üleliiduliste esivõistluste medaliomanik. Meid viis instituudipäevil kokku orienteerumine. Meil on tütar

Rain Lahtmets:

Sellest on möödunud juba 40 aastat, kui olime mägimatkamise vaneinstruktorite seminar-laagris Dombai orus. Mäletan hästi 1. aprilli 1962 Alibeki liustikuonnist.

Olime päeval valmistanud ette väliõõbimise liustikul, kui õhtul teatati, et tehti aprillinalja, väliõõbimine jääb ära ja selle asemel räägib igäüks oma matkakogemustest.

Minusugusel suhteliselt väheste mäekogemustega vennal tuli idee rääkida seltskonnale hoopis sellest, mis on orienteerumissport. Seda ma teingi. Nii mõnestki mägimatkastruktorist (koos oli tegelikult tiptase, kui mõned lausmaarotid välja arvata) sai ka orienteerumise fänn.

Kõige tõsisem tegija neist on kindlasti Boris Ogorodnikov. Tema tegevus, millest ta oma tavalises tagasihoidlikkuses räägib Orienteeruja intervjuus, kulmineerus tegelikult Nõukogude Liidu Orienteerumisspordi Föderatsiooni loomisega 1979 ning hulk aastaid hiljem (1986) selle astumisega IOFi.

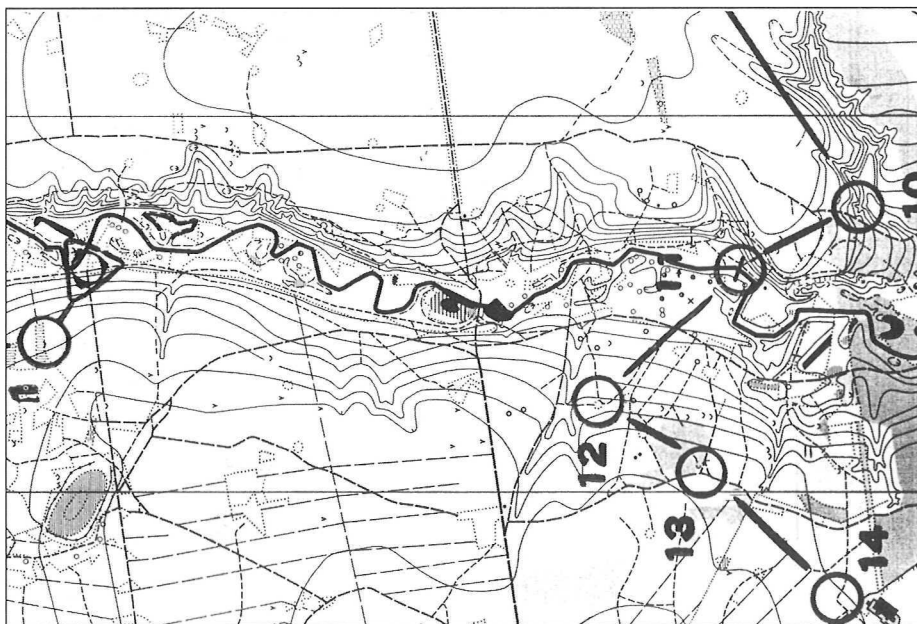
Selle nimel tegutses ta aastaid. Sellest kirjutas ta aeg-ajalt, kui saatis mulle uusaastasooivi lisana või vahel südasuvelgi koopiaid oma artiklitest või ilmunud raamatuid. Kas oli selle põhjuseks ülisalastatud töö või vastupidi, aga oma tööst ja elust ei kirjutanud ega rääkinud ta kunagi.

Sellepärast pakuvad nüüd erilist huvi tema kommentaarid tuumaasjanduses toimunule. Võib arvata, et sel alal oli ta suuremgi tegija kui orienteerumises. Ei anta ju igähele Lenini teaduspreemiat, liati 30-aastaselt.

Kuigi Boris on Eestis käinud suhteliselt harva, algavad kõik tema kirjad eestikeelse terega. Ta on üsna põhjalikult tuttav meie töödega. Tema raamatutes on lisaks viidatud kirjandusele (Kivistik, Isop) rohkesti juttu ka eesti kogemustest, kuigi ülevaated on ülemaailmsed. Juba 1978. aastal koos Kirtšo ja Krohchiniga kirjutatud raamatus *Podgotovka sportsmenov-orientirovštšikov* (Orienteeruja treening) on 21 mitmesugust MMi, Norra, Soome, Šveitsi, Prantsuse ja teiste maade värvikaarti, enamasti võitjate (Hadler, Lindquist, Kisselevs, Kukk jpt.) teevalikuga. Tekstis on palju mustvalgeid Nõukogude Liidu orienteerumiskaarte, kus on näha ka Annuse, Kivikase, Miljani, Tasa teevalikud.

Kaaskirjas raamatule kirjutab Boris: *Tahan tulla 1-2. juulil Võrru NSVL karikavõistlusele. See on jälle üks huvitav üritus. On meeldiv, et see toimub esimest korda just Eestis.*

Nagu avaldatud intervjuustki selgub, on Borisi kogu tegevus suunatud tulevikku.

Väljavõte Moskva-lähisest kaardist, mille Boris Ogorodnikov 2001. aastal joonistas.

Uljana, 33-aastane, ta on bioloog. Kahjuks oli esimene abielu lühiajaline. Teine naine on minu varasem tuttav kooliaastatest.

Ma olen läbi käinud kogu endise NLiidu alad. Olen olnud Koola poolsaarel, Norilskis, Taimõril, Sajaanides, Baikali taga, Kamtšatka, Kesk-Aasias. Selleks ajaks, kui NLiit lagunes, olin ma jõudnud ta läbi rännata.

Tütar Uljana käis koos oma mehega mõne aja eest Mongoolia ja Hiina piirialadel mööda minu omaaegset rännumarsruuti. Nad olid sellest lugenud Moskva turismiklubi almanahhist ning kordasid seda matka 30 aastat hiljem. Mul oli selle üle loomulikult väga hea meel.

Suvilat mul pole. Selline on minu elustiil. Suvilaga poleks ma kohustustest prii ja nii vaba nagu praegu. Armastan jala käia, liigutada end, ma tunnen sellest mõnu. Armastan valmistada lõkke peal süüa, olen õppinud ära klassikaliste pannkookide (bliinide) küpsetamise lõkkel. Minu firmaröög matkadel on zapekanka (vormiroog) noortest küpsetatud nõgestest. Hoidun soolastest toitustest, püüan tarvitada palju värsket juurvilja.

Oled oma 67 eluaasta kohta kadestamisväärse füüsilise vormis: tõmbad lõuga 15 korda, kõverdad käsi toenglamangus üle 100 korra. Kuidas Sa harjutad? Mida teed radioaktiivselt saastatud Tšernobõlis töötamise ajal? Kuidas tervis vastu pidanud on?

Tavaliselt käin jooksmas kolm-neli korda nädalas, talvel suusatan, aastast koguneb 1200 km, kui arvestada ka orienteerumissstarte. Hommikuti võimlen - 40 minutit kuni tund.

Ka Tšernobõlis käin jooksmas. Kasu harjunud elurütmist säilitamisest on kaheldamatu. Toon näiteid oma kogemustest. Kahjuks pole ma ei kirjandusest ega vestlustest arstidega saanud mingit infot, milline peaks olema optimaalne füüsiline aktiivsus kõrgeenenud radiatsioonifooniga piirkonnas viibides, seetõttu tuli endal see välja töötada.

Võtsin vastu otsuse treenida

vabas õhus, kuigi seal on väga kõrge kiirusfoon. Minu isiklik kogemus kinnitab, et aktiivse liikumise lõpetamine on veelgi kahjulikum kui radioaktiivsete nukleiidide sissehingamine, sest ainevahetuse kiireneb füüsilise pingutuse puhul ja radionukleiidid viiakse organismist kiiremini välja. Hiljem juba teadsin isiklike vaatluste põhjal, millistel teedel on gamma-foon madalam ning kavandasin oma jooksumarsruudi neid teid mööda. Muide, praegu on Tšernobõli katastroofi piirkonnas avatud spordisaal ja ujula.

Ma sõin seal ka seeni, mida korjasin aatomireaktori vahetust lähedusest. Seened koguvad endasse hulgaliselt radioaktiivseid elemente seetõttu, et seeneniidistik asub saastunud pinnases vaid 1-2 cm sügavuses.

Kümme aastat tagasi leidsin ma mooduse, kuidas viia radioaktiivseid elemente seentest välja, muutes seened söögikõlblikuks. Asetasin seened veega täidetud purki ja mõne aja pärast mõõtsin gamma-spektromeetriga tseesium-137 sisaldust seentes.

Selgus, et juba 2-4 tunni möödudes oli 90% tseesiumist seentest üle läinud vette. Veel kiiremini toimub see protsess seente keetmisel. Kuid teistele sealt korjatud seeni süüa ei soovita.

Meie tervist kontrollib 6-7 erialaarstist koosnev komisjon kord aastas, harilikult kevadeti. Tehakse vere ja uriini analüüsid, elektrokardiogrammid, kopsude fluorograafia, kilpnäärme skaneerimine. Harjunud ja füüsiliselt aktiivne eluviis on aidanud mul seni maani säilitada optimismi ning head toonust. Kuidas Tšernobõl mõjutab minu elu tulevikus, ennustada ma ei oska.

Meil Eestis ei avalda ajakirjandus kuigi meelsasti orienteerumisuudiseid, pikemaid lugusid ilmsel harva. Kuidas on lood Venemaal? Olid ju aastakümneid Sovetski Spordi hinnatud kaastööline.

Viimasel ajal piirdub keskajakirjanduse kogu spordihuvi ainult äriliste spordialadega: jalgpalli, jäähoki, tennise, autovõidusõiduga. Vahepeal

ilmus vähest materjali ka olümpiaalade kohta.

Kui kaks aastat tagasi läksin Sovetski Spordi toimetusse oma korrespondentitunnistust pikendama, öeldi mulle, et orienteerumissport neid enam ei huvita.

Palun meenuta mõnda naljakat seika orienteerumise algaastaist

Ühel esimestest Moskva meistrivõistlustest, kui kõik oli juba stardiks valmis, oli Moskva turismiklubi direktoril

vaja metsa minna ja ta sattus seal kontrollpunkti peale. Temale ei meeldinud kontrollpunkti asukoht - niiske, pime ja pealegi kusagil ovraagis järsaku all. Orienteerumise peensustest tal aimu ei olnud, seetõttu käskis ta punktis olevalt poisil kontrollpunkt üle viia päikeselisele lagendikule. Tagajärjeks oli, pehmelt öeldes, mokkaläinud võistlus.

Vaat siis, naljakas ja traagiline ühekorraga.

20.10.2002

ORIENTUUR'2003-2004

Alt. 1: 2003.a. Veteranide MMV 13.-17.07 Haldenis, Norras

Alt. 2: 2003.a. Veteranide MMV 14.-17.07 Haldenis ja O-Ringen 20.-25.07 UDDEVALLAS, Rootsis

NB! O-Ringeni II registreerimisperiod kestab kuni **1.01.2003**, VMMV II registreerimisperiod kuni **1.02.2003**.

Alt. 1: Bussireis 11.-18.07 (soovi korral Unikülast peale 4EST 3. pv)-Tartu-Tallinn-Paldiski-Kapellskär-Halden (Kapellskärist ca 600 km). Võistluste osavõtumaks (koos Emit-kaardi üüriga kuni 31.01.2003 2000 kr ja 1.02-15.05.03 2300 kr. Kavas harjutusrada, 2 kv. võistlust, puhkepäev, finaali. Vabal ajal ringsõite. Telgi-, põrandavõi voodimajutus. Reisi alghind nüüd telgimajutusel 4500 kr, põrandamajutusel 4900 kr. I osamaks reisile registreerimisel 2500-3000 kr. Lisanduvaid kulusid: reisi- ja võistluskindlustus 138 kr, kajutikoht 200-300 kr, voodimajutuse juurde maks vastavalt majutuskohale, pikema ekskursiooni korral puhkepäeval kütusekulu. Noorematel huvilistel võimalus võisteldakvalifikatsioonivõistluste päevadel avatud radadel (osav. maks + Emiti üür 400 kr, -16.-a. 275 kr. Reisi alghind telgimajutusel vastav. 3000 või 2850 kr. Mittevõistlejatele alghind 2900 kr. Hetkel bussireisile registreerunuid 80, neist 27 sooviks võistlust + selle järel 3-4 päevast ekskursiooni Norras.

Alt. 2: Minibussireis 11.-26.07. O-Ringeni osavõtumaks kuni 31.12.1150 kr, -16.-a. 225 kr, edasi kasvab astmeliselt. 5 võistluspäeva. SI-ajavõtt. O-Ringenil põrandamajutus. Reisi alghind nüüd 7100 kr, põrandamajutusel haldenis 7500 kr. I osamaks reisile registreerimisel 400 kr. Kindlustused 246 kr, kajutikoht 200-300 kr. Noorematele võistlejatele hind osavõtumaksude vahe võrra odavam. Mittevõistlejatele alghind 4750 kr. Sellele võimalusele on hetkel vaid üksikuid vabu kohti, kuna suurt bussi ei tule, kuid minibussireis on juba praegu elujõuline (13-15 osav.) Mõlema variandi kalkulatsioonid on tehtud 2002. suviste laevatariifide alusel ja võivad j.a. muutuda.

Alt. 3: Piisava arvu soovijate lisandumisel (al. 35-40 osav) on võimalik välja töötada ka reaalne 3. alternatiiv - VMMV + 3-4 päevane ekskursioonireis Norras. Vastava küsiltuse saab teha peale praegu kestva registreerimisperiodi lõppu, kuid huvilised võiksid ka varem teada anda.

2004.a. Itaalia 3-pv.jooks 30.06-2.07 ja Veteranide MMV 3.-10.07 Põhja-Itaalias
2004.a. Austria-Itaalia 6-pv.jooks 25.06-2.07 Tiroolis ja P-Itaalias ja Veteranide MMV Asiagos

Alt. 1: 3 võistlust Itaalia 3-pv.jooksul, soojendusvõistlus, VMMV harjutusrada, 2 kv.võistlust, puhkepäev ja finaali. Vabal ajal lühemaid ringsõite, puhkepäev Veneetsias. Bussireis 27.06-12.07.

Alt. 2: 3 võistlust Tirooli Alpides, 3 võistlust Itaalia Alpides ja VMMV. Bussireis 23.06-12.07. Palju ringsõite, puhkepäev Veneetsias. 2004.a. VMMV I registreerimisperiod lõpeb 1.10.2003, osavõtumaks 1500 kr. II period kuni 1.02.2004, osavõtumaks 1750 kr, II period kuni 1.05.2004, osavõtumaks 2000 kr.

Orientuuri reise registreerimine, täpsemad reisikavad ja lisainfo ning Ergo soodsaim reisi- ja võistluskindlustuse vormistamine:
Mati Poom, Regati 1-380 (EOLi tuba), Tallinn
GSM 050 74686, t. (0)6398651, t. kodus&faks (0)6576118,
e-mail: matip@hot.ee, mati@eok.ee

BORIS OGORODNIKOV ja RADIATSIOONI-DŽINN

1. osa: Novaja Zemlja tuumapolügoon

Vello Viirsalu

Nõos 1. oktoobril 2002

Boris Ogorodnikov on aastakümneid töötanud kõrgele hinnatud spetsialistina nii Novaja Zemlja tuumapolügoonil kui Tšernobõli katastroofi aladel, tutvustanud radiatsioonifääris tehtavaid uuringuid ajakirjanduses ning raamatutes, kirjutanud ka oma tööst.

Toome valiku nendest ka Orienteeruja lugeja ette.

Boris Ogorodnikovi toimetamisel anti Novaja Zemljal asuva Venemaa tuumarelvakatsetuste keskpõlügeni 40. aastapäeva puhul välja raamat aastakirjaga Tuuma-arhipelaag (Jadernõi arhipelag).

Sellesse on kogutud veteranide meenutused 40 aasta jooksul toimunud. Mälestuste autorite ring oli erakordselt lai: lihtmadrusest admiralini välja, nende seas oli konstruktoreid, lendureid, keemikuid, füüsikuid, arste. Mitu akadeemikut, professorit, Lenini ja riikliku preemia laureaati, NLiidu kangelast ja sotsialistliku töö kangelast.

Selle 256-leheküljelise raamatu kõige masendavamad leheküljed kirjeldavad neenetsite äraviimist oma kodusaairelt.

Kogumiku lõpupeatükikes pakutakse välja visioone arhipelaagi tulevikust.

Anname sõna koostajale.

Miks salatsetakse meil ka tänapäeval? Kõige tõenäolisemaks põhjuseks on vana salastatuse printsiip, mis jätkab inertsi eksisteerimist. Me ei tea, millest juba tohib rääkida, millest veel mitte.

Aastakümneid katsetasid kõik maailma juhtivad riigid tuumapomme.

Tuumaplahvatuste ajal tekki- vaid radioaktiivseid aerosoole ja gaase hakkas meie Karpovini- nimeline instituut uurima alates esimesest NLiidu aatomipommi katsetusest 1949. Pärast tuumakatsetusi Novaja Zemlja polügoonil kontrollisime seal samuti radiatsiooniolukorda.

Minul tuli lisaks uurimistöele Novaja Zemljal proove võtta näiteks ka Vaiksel ookeanil Tuamotu arhipelaagi lähedal 1974. aastal, kui prantslased katsetasid seal oma

tuumapomme. Ametlikuks kattevarjuks oli tookord meteoroloogilise töö.

Esimene tuumarelvakatsetus Novaja Zemlja tuumapolügoonil oli veaalune tuumaplahvatus 21. septembril 1955 ning alates 1957. aastast toodi kõik NLiidus korraldatavad megatonnisid ja suuremad tuumapommide katsetused Semipalatinski polügoonilt üle Novaja Zemljale.

Novaja Zemljal tehti ajavahemikus 21. septembrist 1955 kuni 24. oktoobrini 1990 üldse 132 tuumaplahvatust, nendest 87 atmosfääris ja 42 maa all. Plahvatuste summaarne võimsus oli 273 miljonit tonni troütüülekvalenti.

Kõige võimsam vesinikupommi katsetus toimus Mitjušihhi lahes 30. oktoobril 1961. Selle võimsust on kirjanduses hinnatud 50 megatonnile troütüülekvalendile, kuid USA spetsialistide hinnangul oli see 15% võimsam. Selle nn superpommi tulekera oli nähtav 200 km kaugusel Beluša lahe komandopunktis, lööklaine ulatus 700 km kaugusele Diksonini välja!

Ka kõige võimsam maaalune tuumaplahvatus toimus 1973. aastal Novaja Zemljal, selle tagajärjel varises seal sisse terve mäenõlv. Kivilaviin sulges Matotškin Šari lahte suubuva jõe, tekkis tänapäevani eksisteeriv tehisjärv.

Taolised superpommide katsetused viisid tuumarelvakatsetuste keelustamise lepingu allakirjutamiseni NLiidu, USA ja Suurbritannia vahel 1963. aastal, sellega keelustati katsetused kolmes keskkonnas - atmosfääris, kosmoses ja vee all.

Maa-aluste tuumarelvakatsetuste piiramise lepingu sõlmisid NLiit ja USA 1974, sellega loobusid nad üle 150 kilotonnise võimsusega tuumalaengute katsetustest maa-alustes polügoonides.

Seega võib küsida - kas tuumarelvade loomine ongi alati halb?

Pärast tuumarelvakatsetuste lõpetamist Novaja Zemljal loodi ekspertkomisjon, kes koostas 1992. aastal ökoloogilise ülevaate arhipelaagi ja seda ümbritseva territooriumi kohta. Uuringutel selgus, et kiirgusfooni polügoonil ei erinenud looduslikust, jäädes vahemikku 7 kuni 12 $\mu\text{R/h}$ (mikroröntgenit tunnis), vaid kolmes radioaktiivselt saastunud tsoonis A, B ja C kogupindalaga 10 km^2 oli doosivõimsus suurenenud, ulatudes maksimaalselt kuni 3 mR/h.

Paljude aastate vältel põhjustas üldsusele ja spetsialistidele-ökoloogidele tõsist ärevust radioaktiivsete jääkide matmine Novaja Zemlja arhipelaagi ümbritsevasse Barentsi ja Kara merre, mida NLiit oli teinud aastatel 1961-1990 rahvusvahelisel Londoni konventsiooni eirates.

Tegeliku radioaktiivse saastumise olukorra väljaselgitamiseks tegi Venemaa ja Norra keskkonnakaitse ühiskomisjon aastatel 1992-1994 kolm uurimisekspeiditsiooni Barentsi ja Kara merele. Määrati vee leiduva radioaktiivse strontsiumi, tseesiumi ja koobalti kontsentratsioon, mõõdeti kiirgusfooni.

Enamikus kohtades ei täheldatud radioaktiivset saastumist. Selgus ka, et mõnes paigas esines siiski põhjasetete saastumine vahetult konteinerite lähedal, kui konteinerid olid hakanud lekkima. Üldine olukord hinnati normaalseks.

Nende hulgas, kes tulid 4. oktoobril 1994 Vene Föderatsiooni kesktuumapolü-

Lenini preemia laureaat, tuuma- teadlane Boris Ogorodnikov.

gooni 40. aastapäeva tähistamiseks Novaja Zemljale, oli mitmeidki suurte teenetega, kuid laiemale üldsusele vähetuntud või päris tundmatuid inimesi. Valitses ju noil kaugeil aegadel kirjutamata seadus - iga inimene NLiidus, eriti armee ja tuuma-asjadega kokku puutudes, pidi tegelema ainult oma probleemidega.

Sidemete loomine naabritega oli ebasoovitav. Kuid, tõsi küll, ka siis õnnestus uudishimutsejatel suuri inimesi välja peilida, näiteks söökla admiralide saali külalastajaid jälgides. Eriti elavaks muutus söökla pärast järjekordset katsetust, kui saabus riiklik komisjon.

Jätgmises Orienteerujas jätkub lugu Tšernobõli katastroofi teemal ja sellest, milline oli ja on Boris Ogorodnikovi osa katastroofi likvideerimisel.

Toimetus

Kihiline riietumine: kaitse vihma, tuule ja külma eest

Erik Aibast

Juba ürgajast peale on inimesed katnud ennast riietus-esemetega. Koopaelaniku nahkürp ei sarnane küll eriti tänapäevarõivastega, kuid funktsioon on neil üks ja seesama - kaitsta inimest väliskeskonna mõjude eest.

Aastatuhandete tehnika areng on loomulikult mõjutanud ka rõivatööstust. Viimasel kümnendil ei ole valdaval enamusel inimkonnast enam õrna aimu ka, mis materjalist on riided, mida nad kannavad ning millised on selle või teise materjali plussid-miinused.

Käesolevas artiklis püüangi anda vastuse paljusid spordiharrastajaid piinavale küsimusele - **miks mõne rõivaga on sporditegemine lausa lust, samas on teine peale veerand-tunnist higistamist seljas nagu narts?**

Vesi meie sees

Inimkeha koosneb suuremas osas veest. Koolist mäletame, et vesi koosneb vesinikust ja hapnikust (H₂O). Veemolekul on kahepooluseline, ühes otsas positiivne laeng ja teises otsas negatiivne laeng. Seetõttu on veel ka magnetiga sarnased omadused.

Veepiisa ümarad vormid tekitavad pindpinevusjõu ja veemolekulide magnetilise tõmbumise tagajärjel. Veemolekulid ühinevad omavahel, et moodustada vedeliku ümber kaitsekihti, mis takistab vee aurustumist ja laiali valgumist.

mist.

Higi, mida keha toodab, võib olla nii vedeliku kui auru kujul. Kui keha tahab end maha jahutada ning üksiti vabaneda lahustunud sooladest, jääkainetest ja õlidest, lükkab ta osa oma veest naha pooride kaudu välja.

Selle vedeliku (higi) aurustumise käigus tekib naha jahtumise efekt. Mida soojemaks keha muutub, seda rohkem higi ta toodab, et vähendada seeläbi keha temperatuuri.

Suure pingutuse korral ja kuuma ning niiske ilmaga võib jahutussüsteemil tekkida liiga suur koormus - süsteem ütleb üles ning kehatemperatuur tõuseb järsult. Sellise äärmusliku olukorra tagajärjeks on kuumarabandus.

Teiseks äärmuseks on see, kui keha annab ära liiga palju niiskust ja higistamissüsteem lülitub välja, et säästa organismi normaalseks toimimiseks vajalik vedelikukogus. Seda olukorda iseloomustavad külmavärinad.

Vesi õhus

Õhutemperatuur ja õhu niiskust on väga olulised faktorid. Keha soojusvahetusega kaasnevad probleemid on talvel ja suvel väga erinevad. Suvel on soe õhk enamasti kerge ning valmis siduma lisaniiskust, välja arvatud juhul kui õhk on niiskusest küllastunud (udu). Sellises olukorras aurustumine praktiliselt peatub.

Talvel on jahe õhk väga tihke ja ei seo eriti hästi lisaniiskust. Seepärast on talverõivaste

juures eriti oluline nn. ioniseeritus - riide omadus kanda niiskust edasi auru kujul, takistada veepiiskade teket kangas ja läbi selle rõiva ühtlast märgumist.

Väga olulist rolli mängib temperatuuride vahe keha pinnal ja õhus. Mida suurem see temperatuuride vahe on, seda parem on kangaste hingavus.

Vesi spordirõivastes

Optimaalse kehatemperatuuri säilitamiseks sporditegevuses on spordirõivaste ülesandeks on organismist eraldunud vedelik transportida sportlase keha pinnalt väliskeskonda ning samas kaitsta sportlast väliste mõjurite (tuul, vihm, lumi jne.) eest. Vastasel juhul muutub sportlase organism vee toimel sõltuvaks välis-temperatuurist ning kasvab oht alajahtumise või ülekuumenemise ees.

Mitmed spordirõivaste tootjad näevad kurja vaeva selle kallal, kuidas selline transport ja efektiivsemalt toimiks. Kaasaja parimaks lahenduseks võib lugeda kihilise rõivastumise põhimõtet. Põhimõtte sisaldab endas kolme erineva omadusega rõivakihti:

1. keha pinnalt niiskust transportiv aluskiht
2. isoleeriv vahekiht
3. väliskeskonna eest kaitsev pealiskihit

Keha pinnalt niiskust transportiv aluskiht

Niiskust transportiva aluskihina kasutatavad rõivad on valmistatud sünteetilisest, petrooleumi põhjal valmistatud, kiududest nagu polüester, polüpropüleen ja akrüül. Need kiud on vetthülgivad, mistõttu niiskust juhitakse piki kiudu ja kiudude ümber materjali välispinnale.

Looduslikud kiud (puuvill, vill) on vettimavad s.t. niiskust imendub nende kásnasarnase juure sisse ning aurustub sealt väga aeglaselt. Seetõttu märgu-

vad puuvillased riided higistamisel kiiresti ning muutuvad raskeks ja ebamugavaks.

Samuti hakkab niiskete riietega seistes (nt. suusatades pausipidades) kiiresti külm.

Niiskustranspordi tõhusdamiseks kasutavad mõned rõivavalmistajad (nt. Nike, Salomon) ka nn. "kapillaarsüsteemi". Kapillaarsüsteemi moodustab kihiline riidematerjal, mille alumine külg on valmistatud veetõrjuvast (hüdrofoobsest) kiududest. See tiheda koega materjalipool korjab naha pinnalt higi ja tõukab selle edasi materjali pealmisesse kihti, mille valmistamisel on kasutatud veelembest (hüdrofiilset) kiudu.

Selles lõdvema koega pealmises kihis hajub niiskust ühtlaselt ja aurustub materjali pealispinnalt õhku või siis järgmisesse riidekihti. Muide, seda "kapillaarsuse" põhimõtet järgivad ka kõik kaasaegsed mähkmevalmistajad - niiskust imatakse veelembesesse kihti, mida eristab beebi hellast tagumikust tihe vett-tõrjuvast materjalist polster.

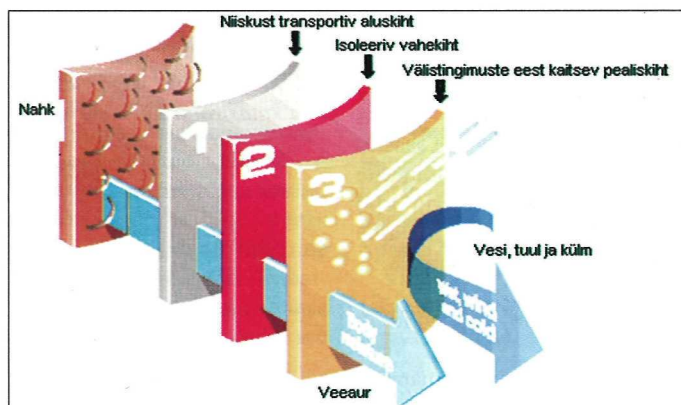
Näited erinevate rõivatootjate "aluskihtidest": DRI FIT, Sphere Dry - Nike, LIFA - Helly Hansen, FirstSkin - Salomon, SuperBrynje - Brynje, PRO - Craft, ClimaLite - Adidas, ThermoLite - Rukka

Isoleeriv vahekiht

Isoleeriva vahekihi ülesandeks on luua organismile soorituseks optimaalne mikrokeskkond ning samuti tagada niiskuse eraldumine.

Siin sobivad kasutamiseks sünteetilisest kiududest valmistatud ja karustatud pindadega riidesemed. Karustatud pinnaga rõivaid tuntakse paremini fliisidena. Karustamise tulemusena tekitab materjali pinnale õhukambrikesed.

Kehatemperatuuri toimel soojeneb neis kambrikeses asetsev õhk ning tekib nn. "soo-

jareservaat", mis toimib väga hea isolatsioonikihina.

Sünteesilistest kiududest valmistatud "fliisid" ei ima niiskust, vaid lasevad sellel aurustuda.

Vahekihi kasutamine riietuses muutub oluliseks välistemperatuuri langedes. Treeninguks rõivaid valides tuleks lisaks külmakraadidele arvestada ka sellega, kuivõrd intensiivne (higistamisrohke) eesolev treening saab olema.

Rõivavalmistajate tootevalikus leidub nii õhemaid kui paksemaid "fliise". Õhemad nn. mikrofliisid on kergemad ja sobivad intensiivsemaks treeninguks. Paksemad hoiavad taas paremini soojust.

Mikrokiudud-polüestrist valmistatud fliisid on ka üsna tuulekindlad. Näited erinevate rõivatootjate "aluskihtidest": THERMA FIT, Sphere Thermal - Nike, PRO STRECH, PRO FLEECE - Helly Hansen, Soft TechLayer - Salomon, ARCTIC - Brynje, SHIFT - Craft, ClimaWarm - Adidas

Väliskeskonna eest kaitsev pealiskih

Sügisalvised treeningud toimuvad sageli tuule, vihma ja lumega võideldes. Selliste tingimuste eest kaitseks peaks sportlane kasutama vee- ja tuulekindlat pealrõivast.

Rõiva vee- ja tuulekindlus saavutatakse materjali tiheda koega ja erinevate töötluste käigus, kus rõivamaterjali pinnale lisatakse veekindel laminaatkiht. Lisaks kaitsefunktsioonile on pealiskihil oluline omadus ka hingavus ehk niiskuse läbilaskevõime.

Nõ. tavalised kilejoped ja vihmakeebid on küll veekindlad, aga nende hingavus on olematu või minimaalne. Sellise jakiga treenides kondenseerub kehast eralduv niiskus rõiva sisepinnale ning takistab organismi optimaalset funktsioneerimist. Tulemuseks on "haudumine" oma higis.

Veekindla, kuid samas hingava rõivamaterjali valmistamisel lähtutakse vee looduslikest omadustest (vt. ülal). Nimelt tavalisel välistemperatuuril esineb vesi tänu oma magnetilistele omadustele looduses piisa kujul, kus mitu molekuli on omavahel ühinenud. Temperatuuri tõustes vesi aurustub ning molekulid eralduvad üksteisest. Seega on võimalik toota spetsiaalse laminaatkihi materjal, mis väliskeskonnas esinevaid veepiisku (mitu H₂O-molekuli koos) läbi ei lase, kuid keha temperatuuri mõjul aurustunud veemolekul läbib kanga seestpoolt hõlpsasti.

Tuntuim sellistest materjalidest on Gore-Tex kangas fir-

malt W.L.Gore, mida kasutavad erinevad rõivatootjad oma riietuses. Suuremad spordirõivatootjad on välja töötanud ka sarnaste omadustega materjale, mis on kohandatud vastavalt erineva spordiala vajadustele, näiteks STORM FIT (Nike), HELLY TECH (Helly Hansen), ShellSystem (Salomon),

Absoluutselt veekindlad rõivad on vajalikud, kui sportlane viibib karmides välitingimustes väga pikka aega (näit. matkamine, mäesuusatamine, purjetamine) - üle 3 tunni.

Tavaliseks jooksu-, suusa-, ja rattatreeninguks sobib ka rõivas, mis ei ole absoluutselt veekindel, kuid tagab veepidavuse kuni kahe tunni jooksul vihma käes liikudes. Sellisel kangal puudub küll veekindel laminaatkiht, kuid see on kootud piisavalt tihedalt, et mitte lasta veepiiskadel läbi materjali tungida ning kaitseb ka tugeva tuule eest. See kangas on veekindlast kangast kergem ja hingavam.

Sobivamad näited sellest valdkonnast on CLIMA FIT (Nike), Gore Windstopper, Pro X-C (Craft), Interface (Helly Hansen), ClimaShell (Adidas).

Eelnevate näidete puhul on tegemist üsna kallite materjalidega, mis on valmistatud mikrokiud-polüestrist.

Mikrokiud võimaldavad

tootele anda nii veekindlaid kui hingavaid omadusi. Suur investeering eeldab ka spordiaala üliaktiivset harrastamist ja toote maksimaalset kasutamist.

Kui aga spordiharrastajale on esmatähtis hea hinna ja kvaliteedi suhe, siis on ehk adekvaatsem valik nõ. tavalisest polüestrist valmistatud jakk või püksid. Nende veekindlus ei ole küll nii hea, kui mikrokiud-polüestril, kuid polüester hülgeb siiski suurema niiskuse ning tihe kude ei lase veel koheselt läbi materjali tungida. Samuti on tagatud niiskuse transport materjali sisepinnalt.

Kihilise rõivastumise põhimõte on ennast tugevalt õigustanud erinevate spordialade harrastajate seas, kellele on igapäevaseks tavaks end proovile panna ilmataadi vingerpusse trotsides.

Osa rõivatootjaid (Nike, Craft) isegi märgistavad oma tooteid vastavalt sellele, millise kihina vastavat riietuseset kasutada. Rõivakihtide kasutamist saab alati varieerida vastavalt ilmastikutingimustele ja treeningaktiivsusele.

Kui väljas on piisavalt soe või treening toimub hoopis sisetuningimustes, on oluline keha pind võimalikult kuivana hoida. Loomulikult on sel juhul parim kasutada vaid aluskihina mõeldud riietust. Kui väljas on kuiv, aga külm, on sobivaim riidevalik mikrokiud-polüestrist fliis, mille alla lisada veel aluskiht niiskuse paremaks eraldamiseks keha pinnalt. Fliis hoiab sportlase keha temperatuuri ja kaitseb tuule eest. Kui aga ilm on vihmane, kuid mitte eriti külm, siis on otstarbekas jätta vahelt ära isoleeriv kiht ning kasutada aluskihi ja pealmise kaitsekihi kasulikke omadusi.

Loomulikult tuleb riietumisel arvestada ka treeningu intensiivsusega ja personaalsete iseärasustega ilmataluvuse suhtes.

Siiski pidage meeles - ei ole olemas halbu ilmu, on vaid halvad riided!

Õige riietus on väga oluline tegur siis, kui välitingimustes ollakse pikka aega. Fotol Kevadseikluse võitjad (1. ja 2. koht), vas. Rene Ottesson, Margus Hallik, Erik Aibast (seljaga), Heiti Hallikma ja Alar Viitmaa

Foto: Harry Veide

25 aastat Hiiumaa orienteerumispäevakuid

Tiit Kerves

Toivo Saue tõi kõrgkooli lõpetamise järel neljapäevakute idee ka Hiiumaale.

Tollane spordijuht Arvo Rist võttis mõttest kohe kinni ja nii starditi 14.juulil 1977.aastal Kärkla lasketiiru tagant Rõõsna metsast esimese neljapäevaku kontrollpunkte jahtima. Et iga uus asi on huvitav, seda tõestasid 51 asjahuvilist.

Osavõtjaid oli kärklalaste kõrval ka Emmastest, Paladelt, Luidjalt ja mujalt. Võisteldi valikorienteerumises kontrollajaga 45 minutit. Parima tulemuse sai Peedo Pihlamägi, kes läbis 9 KP-d.

Rajameistri Arvo Risti maastikule paigutatud KP-d olid lihtsates kohtades, kuid algajaile valmistasid needki peavalu. Allakirjutanugi polnud orienteerumiskaardiga veel sugugi sina peal ja seetõttu jäi mõnigi planeeritud punkt leidmata.

Debüüdi 13.koht mõistagi ei rahuldanud ja nii tuli järgmisel neljapäeval juba enam üritada. Küllap tekkisid samad mõtted juba teisteski, keda orienteerumise pisik nakatas.

Esimesel hooajal jõuti pidada 17 neljapäevakut, kus igal oli keskmiselt 47 osavõtjat. Ka järgmisel kolmel aastal joosti valikut. Neljapäevakute võitjad selgitati eraldi klassides vastavalt spordijärgule. Tugeva kooli said neljapäevakutel noored.

Ei ole sugugi juhus, et aastatel 1978 - 1981 esines Kärkla Keskkool edukalt Eesti koolinoorte esivõistlustel valikus, kus võideti mitut värvi medaleid ja 1980.a. võistkondlik esikoht. Täiskasvanutegi tulemused "Jõu" MV-l paranesid järsult, mida kroonis 1980.a. võistkondlik esikoht ja 3 individuaalset medalit valikus.

Uue kvaliteedi said neljapäevakud 1981.aastal, kui Toivo Saue valmis vabariiklikuks Jüriööjooksuks Hiiumaa esimene värvikaart.

Neljapäevakutel mindi nüüd üle suundorienteerumisele, kuid valiku rajad algajatele jäid alles.

Aastatel 1981- 1982 tõusis järsult rahva huvi. Koolinoorte kõrval käisid esmakordselt kaardi ja kompassiga tutvust sobitamas ka mitme töökollektiivid, palju käidi perekonniti.

Hooaeg 1982 tõi osavõtjurekordi: igal neljapäevakul keskmiselt 102 inimest ehk 2766 stardikorda 27 võistlusõhtuga, mida pole hiljem suudetud ületada.

Algusaastail oli Hiiumaa Eestis ainuke paik, kus neljapäevakute hooaeg kestis 6 kuud- aprilli lõpust oktoobri lõpuni. Alates 1987.a. vähendasimegi meiegi neljapäevakute arvu 20-ni ja nii lõpetame septembris.

Viimastel aastatel on püütud neljapäevakute maastikke Kärdlast kaugemale leida. Kohapeale on siis sõit orga-

Hiiumaa orienteerumiselu eestvedajaks on perekond Saue. Vasakult Toivo, Eveli, Elo (istub, seljaga) ja Anu Saue. Foto on tehtud Kõverjärvel 2002.

Foto: M. Vaher

niseeritud. Osavõtjate arv jääb tavaliselt 40-50 vahele, praegune süsteem on vastu pidanud juba üle 10 aasta. Osavõtjad saavad valida 3 erineva pikkusega suunaraja vahel või teha valikut.

Hooaja lõpus tehakse kokkuvõtteid läbitud KP-de arvu järgi. Meestel tuleb auhinna saamiseks läbida üle 200 KP, naistel ja noortel üle 150.

2002. aastal osales keskmiselt igal neljapäevakul 43 inimest, osavõtukordasid kogunes 857. Üle 100 KP-i võtsid 28 inimest, üle 200 KP-i 7 meest ja üle 150 KP-i 11 naist ja noort. Igal neljapäevakul loositakse välja üks loosiauhind noorte ja üks kõikide osavõtjate vahel. Rajameistri ametit saavad proovida ka klubi noored liikmed.

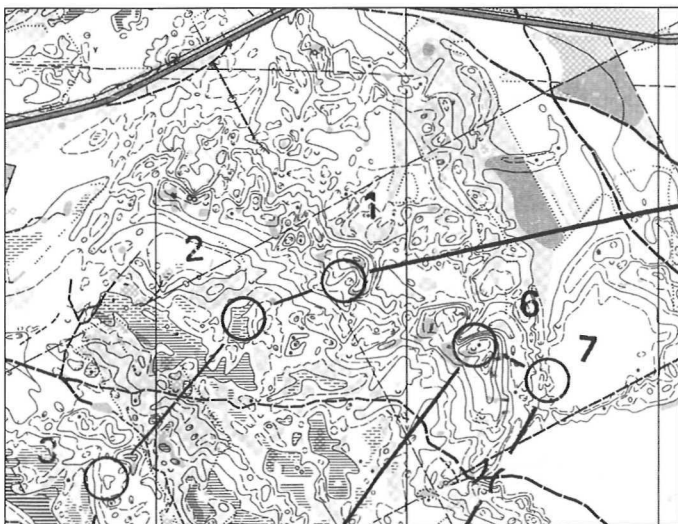
Veidi statistikat

Alates 1977.aastast on toimunud 580 võistlusõhtut. Nii on neljapäevakud meie saare ainus regulaarne rahvas-

pordiüritus. 12 orienteerujat on 26 aasta jooksul jõudnud osaleda vähemalt pooltel neist. Aktiivsemad: Helve Rakkaselg 533 osavõtukorda, Arvo Rist 523, Tiit Kerves 507, Friedrich Seman 448, Valdur Smill 426, Viljo Sinisoo 413, Raivo Leht 409, Toomas Mast 387, Eda Tärk 367, Ene Leht 364, Heini Koppel 348, Taivo Rist 304. Tänavu oli 20 neljapäevakul kokku metsas 260 kontrollpunkti, neist 259 võttis Heini Koppel, kes osales kõigil kordadel.

Neljapäevakute jaoks proovib klubi välja anda igal aastal ühe korrigeeritud orienteerumiskaardi. Tänavu said uue kuue Toivo Saue poolt tehtud Paluküla ja Malvaste kaardid.

Hiiumaa orienteerumiseljapäevakute korraldamist toetasid 2002. aastal Eesti Kultuurkapital, Hiiumaa Spordiliit, AS Jetoil Paluküla bensiinijaam ja Kärkla Ühisgümnaasium.

Toivo Saue joonistatud Kõpu kaart aastast 1996. Kaardil toimusid Eesti meistrivõistlused pikal rajal.

NB! Seis: 14.10.2002.a., osalised parandused tehtud 26.10**DETSEMBER 2002**

28-29.12	SO 2002.a. EMV	Võru		EST		OK Võru
----------	----------------	------	--	-----	--	---------

JAANUAR

11.-12.jaan	Suusatamise MK etapp	Otepää				ESL
13.-19.jaan	MK 1ja2 et ning teate 1 et	Alpe de Siuci		ITA		
04.jaan	Põlvamaa MV SO					
	Lääne-Virumaa MV SO					

VEEBRUAR

6.-16.veebr	SO MK 3,4,5,6 et ning teate 2 et	Östersund/Sundsvall		SWE		www.asarna.com/skiwoc2004
09.veebr	TARTU MARATON (suusatamine)	Otepää-Elva				Tartu Maraton
17.-23.veebr	SO Juunioride MM	St. Petersburg		RUS		
	SO noorte EM ? Kas toimub?					
23.veebr	TALLINNA MARATON (suusatamine)	Aegviidu				
26.02-2.märts	SO MK 7,8 et ja veteranide MM	Haanja	Võrumaa	EST		EOL/OK Võru

MÄRTS

1.-4.märts	Portugal "O" Meeting 2003					www.gd4caminhos.com
02.märts	VIRU MARATON (suusatamine)	Mõedaku				
3.-9.märts	MK 9,10 ning teate 3 (kas EM?)	Tšeljabinsk		RUS		
07.-08.märts	SO EMV	Haanja	Võrumaa	EST		OK Võru
07.märts	sprint					
08.märts	tavarada					
09.märts	HAANJA MARATON (suusatamine)	Haanja				

APRILL

	Karjalaskevõistlus					
	Lihavõttesprint					
	Põlva MV öises					
	Peko Kevad					
19.-20.aprill	Jüriööjooks					MSL Jõud
19.-20.aprill	Metssiga -2003	?	Saaremaa	EST		Saaremaa OK
26.-27.aprill	10-mila	Kungsör		SWE		http://www.tiomila.se/2003/

MAI

1.-4.mai	Nordic Orienteering Championships	Flen		SWE		www.noc2003.org
2.-4.mai	ILVES-3 (WRE 2.päev)	Laanemetsa	Valgamaa	EST		http://www.okilves.ee/
?	Eesti üliõpilaste MV	?		EST		?
15.-18.mai	XIX SELL mängud	Kaunas	Leedu	LIT		
24.-25.mai	Balti MV	Ventspils	Läti	LAT		LOF
31.05-01.06	EMV lühirada ja HD21sprint+ teade	Vällamäe	Võrumaa	EST		OK Võru

JUUNI

	XXV Lõuna-Eesti KV					
	Rosma jooks (OJ koondiste kontrolljooks krossijooksus)					
14.-15.juuni	55.Jukolan viesti, 26.Venlojen viesti	Sulkava		FIN		http://www.jukola2003.net/
20.-22.juuni	Noorte EM	Pezinok	Slovakkia	SVK		?
20.-22.juuni	Eesti Peterburg matš	Pervomaisk		RUS		St Peterburg OF
28.-29.juuni	Kalevi XXX Suvejooks	Rõõsa		EST		OK Orion (V.Rebane)

JUULI

3.-5.juuli	Ilvesteade	Ähijärve	Valgamaa	EST		OK Ilves
5.juuli	XI MSM (Maaspordimängud) lühirada	Viljandi	Viljandimaa	EST		MSL Jõud
6.-11.juuli	FIN 5	Loppi-Tammela		FIN		
8.-12.juuli	Juunioride MM	Põlva	Põlvamaa	EST		OK Põlva Kobras/EOL
9.-12.juuli	IX 4 EST	Põlva	Põlvamaa	EST		EOL klubide koondis
13.-17.juuli	Veteranide MM	Halden	Norra	NOR		www.wmoc2003.com
20.-25.juuli	O-Ringen	Trollhätten/Udevalla		SWE		www.oringen.com

AUGUST

3.-9.august	O-jooksu MM	Rapperswil/Jona	Šveits	SUI		www.olwm2003.ch
3.-9.august	Swiss O Week	Rapperswil/Jona	Šveits	SUI		www.olwm2003.ch
16. august	EMV sprint	Rakvere				
17.august	RO esimesed EMV	Rakvere		EST		Rakvere OK
22.august	EMV öine tavarada	Pudisoo	Harjumaa	EST		OK Kooperaator
23.aug	Noorte Jukola	Helsingi		FIN	www.helsinginsuunnistajat.fi/nuortenjukola/	
30.-31.august	EMV tavarada ja n/v teade	Uniküla		EST		OK Kape

SEPTEMBER

	Eesti-Läti-Leedu noortematš			Leedu	LIT	LOSF
27.-28.sept.	XV Suunto Games	Kulli järv/Jussi järved,Harjumaa		EST		OK Orion

OKTOOBER

04.okt	EMV pikk rada	Ardu/Nõmmeküla		EST		JOKA
--------	---------------	----------------	--	-----	--	------

ZSA - EGYESFA-TETŐ

Méterarány 1:10 000
Alapszintköz 5m

(Algus lk 19, EMist ka lk 3, 6-9, 11, 12)

11. Väike kaar tuleb sisse, sellises kohas oleks pidanud punast joont mööda jooksmas. Hing 99% kinni.

12. "Jõuad veel!" Loen lohakalt ja poolel etapil kipun ära kalduma. Õnneks hakkas sireen tööle ja pärast korrigeerimist olen õigetel radadel."Ruttu-ruttu!"

13. "Jõuad, Mati, jõuad!!" Logiseb, aga liigun õiges suunas. Shut down and restart in sauna mode? "Ei!"

14, 15, F. "Põõsastest läbi ja kodu paistab!" Finiš!! "Igatahes paremini kui eeljooksus."

Ülejäänud EM tulemused ilmuvad järgmises Orienteerujas.- toim

1	MAMLEEV Mihhail	Rus	24:49	12	PETERSSON Hakan	Swe	27:14
2	OMELTCHENKO Juri	Ukr	25:26	14	JORGENSEN Carsten	Den	27:22
3	STEVENSON Jamie	Gre	25:56	15	ASP Thomas	Swe	27:28
4	DE HAAS Troy	Aus	26:01	16	WOZNIAK Slawomir	Pol	27:35
5	WINGSTEDT Emil	Swe	26:02	17	ZAZGOMIK Jan	Aus	27:37
6	EFIMOV Roman	Rus	26:44	18	ĚECH Radovan	Cze	27:40
7	JOHANSEN Holger Hott	Nor	26:47	19	ROPEK Rudolf	Cze	27:42
8	GUEORGIOU Thierry	Fra	26:53	20	SALMI Janne	Fin	27:51
9	HORÁĚEK Michal	Cze	26:55	21	SCHNYDER Donatus	Swi	27:57
9	NIGGLI Matthias	Swi	26:55	22	GONON François	Fra	27:58
11	LAUENSTEIN Marc	Swi	26:58	23	SULCYNS Nerijus	Lit	28:02
12	KÄRNER Olle	Est	27:14	24	LÉVAL Ferenc	Hun	28:05